

עבודה זרה פרק חמישי השוכר את הפועל

מתוך "גמרא נוקה"

על שם הורי נפתלי ורחנה הולנדר הכ"מ

(עבודה זרה סב, א)

משנה :

השוכר את הפועל לעשות עמו ביין נסך (עובד כוכבים ששכר את ישראל לעשות עמו מלאכה ביין נסך: להריקו מכלי אל כלי, או להעביר חבית ממקום למקום, וביין נסך ממש קאמר: שנתנסך לעבודת כוכבים; וסתם יינן - מיבעיא לן בגמרא) - שכרו אסור;
שכרו לעשות עמו מלאכה אחרת, אף על פי שאמר לו "העבר לי חבית של יין נסך ממקום למקום" - שכרו מותר (כל שכרו מותר: דאף על גב דאגרא דיהיב - לא משום מלאכה אחרת היא; ובגמרא מפרש לה שפיר);
השוכר את החמור להביא עליה יין נסך - שכרה אסור;
שכרה לישב עליה, אף על פי שהניח עובד כוכבים לגינו עליה - שכרה מותר.

גמרא :

מאי טעמא שכרו אסור? אילימא הואיל ויין נסך אסור בהנאה שכרו נמי אסור - הרי ערלה וכלאי הכרם דאסורין בהנאה, ותנן [קידושין פ"ב מ"ט] 'מכרן וקידש בדמיהן - מקודשת' (אלמא איסורי הנאה - דמיהן מותרין, וכל שכן שכר פעולתו)!! אלא הואיל ותופס את דמיו כעבודת כוכבים (דכיון דנתנסך לעבודת כוכבים - הרי היא כעבודת כוכבים: דדמיה אסורין, כדאמרן (לעיל דף נד:) 'כל שאתה מהיה הימנו - הרי הוא כמוהו'; וכי היכי דדמיו אסורין - שכר פעולתו נמי אסור)? והרי שביעית, דתופסת את דמיה, ותנן: [שביעית פ"ח מ"ד] 'האומר לפועל "הילך דינר זה"; לקוט לי בב (לשון מכר הוא, דמשמע 'לקוט לי שווי ירק') ירק היום" - שכרו אסור (לשהותו אחר זמן הביעור, אלא מתבער בשביעית); "לקוט לי ירק היום" (לשון שכירות הוא, ולא לשון מכר, ואין לו דמים שיתפסו בקדושת שביעית) - שכרו מותר'!!
אמר רבי אבהו אמר רבי יוחנן: קנס הוא שקנסו חכמים בחמרין וביין נסך.

'יין נסך' - הא, דאמרן; 'חמרין' - מאי היא?
דתניא: 'החמרין שהיו עושין מלאכה בפירות שביעית - שכרן שביעית'; מאי 'שכרן שביעית'? אילימא דיהבינן להו שכר מפירות שביעית - נמצא זה פורע חובו מפירות שביעית, והתורה אמרה (ויקרא כה, ו) [והיתה שבת הארץ לכם] לאכלה [לך ולעבדך ולאמתך ולשכריך ולתושבך הגרים עמך] - ולא לסחורה!! ואלא - דקדוש שכרן בקדושת שביעית? ומי קדוש? והתנן: [שביעית פ"ח מ"ד] 'האומר לפועל "הילך דינר זה ולקוט לי ירק היום" - שכרו מותר'; "לקוט לי ירק בב היום" - שכרו אסור'!!
אמר אביי: לעולם יהבינן ליה שכר מפירות שביעית, ודקא קשיא לך 'לאכלה' - ולא לסחורה' - דיהביה ניהליה בצד היתר (מתנת חנם), כדתנן (לגבי מעשר שני [פ"ג מ"א]) 'לא יאמר אדם לחבירו

(עבודה זרה סב, ב)

"העלה לי פירות הללו לירושלים לחלק (שתטול שם חלק בהם)" (דאסור לפרוע חובו ממעשר שני, ואף על גב שגם זה אוכלו בירושלים), אבל אומר לו "העלם לאוכלם ולשתותם בירושלים" ונותנין זה לזה מתנה של חנם!!
ורבא אמר: לעולם דקדוש בקדושת שביעית, ודקא קשיא לך פועל - פועל דלא נפיש אגריה, לא קנסוהו רבנן; חמרין דנפיש אגריהו - קנסו רבנן בהו; ומתניתין (דיין נסך, דקניס נמי פועל דלא נפיש אגריה) - חומרא דיינן נסך שאני.

איבעיא להו: שכרו לסתם יינן מהו? מי אמרינן 'כיון דאיסורא חמור (דאסור בהנאה) כדיין נסך (כיון נסך ממש) - שכרו נמי אסור' או דלמא הואיל וטומאתו קיל (כדאמרינן ב'אין מעמידין' (לעיל דף ל:) 'שלש יינות הן: יין נסך אסור בהנאה ומטמא טומאה חמורה בכזית; סתם יינן אסור בהנאה ומטמא טומאת משקין ברביעית') - אף שכרו נמי קיל?

תא שמע: דההוא גברא דאגרא ארביה (ספינתו) לסתם יינן, יהבו ליה חיטי באגרא; אתא לקמיה דרב חסדא, אמר ליה: זיל קלינהו וקברינהו בי קברי (בית הקברות).
ולימא ליה 'בדרינהו' (יפורס כמות שהם, למה ליו לשרפן)?
אתו בהו (אינשי) לידי תקלה (דהדרי ומלקטי להו).
וליקלינהו וליבדרינהו?
דלמא מזבלי בהו.

ולקברינהו (הכי) בעינייהו?
מי לא תניא [סנהדרין דף מה,ב]: 'אחד אבן שנסקל בה, ואחד עץ שנתלה עליו, ואחד סייף שנהרג בו, ואחד סודר שנחנק בו - כולם נקברים עמו' (דכתיב [דברים כא,כג] 'לא תלין נבלתו על העץ כי קבור תקברנו' אף העץ במשמע והכי אמרינן בפרק 'נגמר הדין': 'עץ' - שומע אני בין תלוש בין מחובר? תלמוד לומר: 'כי קבור תקברנו': מי שאינו מחוסר אלא קבורה, יצא זה שמחוסר קבורה ותלישה') (אלמא עץ גופיה איסורי הנאה, וקברי ליה בעיניה, ולא חיישינן לתקלה)?

(שאני) התם, דקא קברי בבי דינא (בבית הקברות המתוקנים בבית דין) - מוכחא מילתא (לכל מאן דמשכח להו התם ידע) דהרוגי בית דין נינהו (ופירש), הכא - לא מוכחא מילתא, אימר אינש 'גנב ואייתי קברא הכא'.

דבי רבי ינאי יזפי פירי שביעית מענייים (קודם זמן הביעור) ופרעו להו בשמינית (אשתכח דאכלי עניים בשמינית אחר הביעור חליפי פירות שביעית); אתו אמרו ליה לרבי יוחנן, אמר להו: יאות הן עבדין (כיון דההיא שעתא לא הוו הנך בעין, ולא איחלופי הני בהני - לאו חליפין נינהו, ולא חיילא קדושת שביעית עלייהו), וכנגדן באתנן (בא עליה ואח"כ נתן לה אתננה) מותר (להקרב: דכיון דלאו בשעת ביאה יהביה ניהלה, כי הדר יהב לה ההוא טלה - מתנה בעלמא הוא), דתניא [תמורה כט,א]: 'נתן לה ולא בא עליה, בא עליה ולא נתן לה - אתננה מותר' (מפרש ואזיל): נתן לה ולא בא עליה - פשיטא! כיון דלא בא עליה - מתנה בעלמא הוא דיהיב לה! ותו: 'בא עליה ולא נתן לה' - הא לא יהיב לה ולא מידי, וכיון דלא נתן לה מאי 'אתננה מותר'? אלא הכי קאמר: 'נתן לה ואחר כך בא עליה (= נתן לה ולא בא עליה עכשיו אלא לאחר זמן), או בא עליה ואחר כך נתן לה (= או בא עליה ולא נתן לה עכשיו אלא לאחר זמן) - אתננה מותר'.

'נתן לה ואחר כך בא עליה': לכי בא עליה

(עבודה זרה סג, א)

ליחול עליה איסור אתנן למפרע (שהרי מתחלה על מנת ביאה נתנו לה)!?
אמר רבי אלעזר: כשקדמה והקריבתו.
היכי דמי? אי דאמר לה "קני לך מעכשיו" (קודם ביאה) - פשיטא דשרי, דהא ליתיה בשעת ביאה, ומתנה בעלמא הוא דיהיב לה (פשיטא דמותר: דאף על גב דעל מנת ביאה יהביה ניהלה, כיון דמקמי ביאה יהביה ניהלה - לאו שכר ביאה הוא)!
ואי דלא אמר לה "קני לך מעכשיו" - היכי מצי מקרבה? (ויקרא כז,יד)
ואיש כי יקדיש את ביתו קדש [לה] והעריכו הכהן, בין טוב ובין רע כאשר יעריך אותו הכהן כן יקום] אמר רחמנא: מה ביתו ברשותו - אף כל ברשותו!?
אלא דאמר לה "להוי גביך עד שעת ביאה, ואי מיצטריך לך - קני מעכשיו" (הלכך איצטריך מתניתין לאשמועינן דאף על גב דאמר לה "לא ניקני לך עד שעת ביאה", כיון דהדר אמר לה "אי מצטריך לך קני מעכשיו" - הויה לה מתנת חנם כי שקליתיה ואקריבתיה).

בעי רב הושעיא: קדמה והקדישתו מהו? כיון דאמר מר (קידושין בפרק קמא (פ"א מ"ו; דף כח:)) 'אמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט' - כמאן דאקריבתיה דמי? או דלמא השתא מיהא הא קאי ואיתיה בעיניה?
ותפשוט מדרבי אליעזר, דאמר רבי אליעזר: 'שקדמה והקריבתו': דוקא הקריבתו, אבל הקדישתו לא!?
דרבי אליעזר גופיה קא מיבעיא ליה: מאי? מיפשט פשיטא ליה לרבי אליעזר דהקריבתו דוקא, אבל הקדישתו לא, דהא איתיה בשעת ביאה? או דלמא הקריבתו פשיטא ליה, והקדישתו מספקא ליה? תיקו.

בא עליה ואחר כך נתן לה אתננה - מותר:

ורמינהי 'בא עליה ואחר כך נתן לה - אפילו מכאן עד שלש שנים - אתנה אסור'!!
אמר רב נחמן בר יצחק אמר רב חסדא: לא קשיא: הא דאמר "התבעלי לי בטלה זה" (כל כמה דיהיב לה הוי אתנן דמהשתא קנייתה), הא דאמר לה "התבעלי בטלה" סתם (כי יהיב לה לאחר זמן - לאו אתנן הוא, דהשתא הוא דקנייה (ליה)).

וכי אמר לה "בטלה זה" - מאי הוי? הא מחסר משיכה? בזונה עובדת כוכבים, דלא קניא במשיכה (עובד כוכבים - לאו בר משיכה, דכי כתיבא משיכה - בישראל כתיבא 'או קנה מיד עמיתך' [ויקרא כה, יד]); ואיבעית אימא: לעולם בזונה ישראלית, וכגון דקאי בחצירה. אי דקאי בחצירה - בא עליה ואחר כך נתן לה - הא קניא לה (מהשתא קודם ביאה, והיכי קרי ליה 'בא עליה ואחר כך נתן לה')? לא, צריכא דשויה ניהלה אפותיקי: דאמר לה "אי מייתינא לך זוזי מכאן עד יום פלוני - מוטב; ואי לא - שקליה (ביום פלוני) באתנניך" (הלכך 'בא עליה ואחר כך נתן לה' הוא; ומיהו הואיל ומשעת ביאה שוויה אפותיקי ועמד בחצירה - חייל עליה 'אתנן')!
מתיב רב ששת (לרבי ינאי): 'אומר אדם לחמרי ו לפועלי (עובדי כוכבים או עמי הארץ): "לכו ואכלו בדינר זה"!' "צאו ושתו בדינר זה" ואינו חושש

(עבודה זרה סג, ב)
לא משום שביעית (שמא יקחו בו פירות שביעית מן החשוד למכרם, ותניא במסכת סוכה (דף לט.) 'אין מוטרין דמי פירות שביעית לעם הארץ יותר משלש סעודות'), ולא משום מעשר (דאם עמי הארץ הם, ויקחו שאינו מעושר, ונמצא זה מאכילו - [אין חושש] דהא איהו לא ספי להו מיד, אלא פריטי יחב להו) ולא משום יין נסך (אם עובדי כוכבים, הם ונמצא מאכילן יין נסך, והרי מזונותיהן עליו, ונהנה מין נסך); ואם אמר להם "צאו ואכלו ואני פורע"!' "צאו ושתו ואני פורע"!' - חושש משום שביעית, ומשום מעשר, ומשום יין נסך' (הוי איהו 'לוקח האיסור ומאכילו': דהשתא לא סליק נפשיה מינייהו בפרטי), אלמא כי קא פרע - דמי איסור קא פרע! הכא נמי: כי קא פרע - דמי איסור קא פרע!?

תרגמה רב חסדא: בחנוני המקיפו (שרגיל אצלו בהקפה), דמשתעבד ליה (האי בעל הבית משעתא דיהיב חנוני פירי, והוי כנותן מיד ליד): דכיון דאורחיה לאקופי - קני ליה דינר גביה (חנוני סמיך על זה שכבר הכיר בו, שכל מקום שישנו הדינר - קנוי לו לחנוני; הלכך: חליפין ניהו; אבל הנך דבי רבי ינאי, כיון דהנך עניי דמחפזי להו פירי - לאו 'חנוני הרגיל להקיפן' ניהו - לא סמכא דעתיה כולי האי, ולא משתעבד להו דבי רבי ינאי, הלכך: כי פרע לאחר זמן - לאו 'חליפין שביעית' ניהו).

אבל חנוני שאין מקיפו - מאי? מותר? אי הכי (דטעמא משום מקיפו הוא, אבל אין מקיפו שרי), אדתני 'צאו ואכלו בדינר זה', "צאו ושתו בדינר זה" (אדתני רישא דמהדר תנא בתר היתרא, ולא אשכח אלא ב"צאו ואכלו בדינר זה", דסליק מינייהו נפשיה בפרטי) - ליפלוג וליתני בדידה: 'במה דברים אמורים? בחנוני המקיפו, דמשתעבד ליה, אבל חנוני שאין מקיפו - מותר' (ליפלוג ולתני היתרא אפילו בדלא סליק, וכגון "צאו ואכלו ואני פורע" ובחנוני שאין מקיפו, דלא משתעבד ליה האי בעל הבית מיד, וכל שכן היכי דנסתלק לגמרי)!! ועוד: חנוני שאין מקיפו (אי יהיב לשלוחיה דבעל הבית) - מי לא משתעבד ליה בעל הבית מהשתא, דקא שרית להו לדבי רבי ינאי משום האי טעמא)? והאמר רבא: 'האומר לחבירו "תן מנה לפלוני ויקנו כל נכסאי לך (באותו מנה)", (ונתן) - קנה (הלוקח את נכסיו של זה, ואף על גב דלא מטא הנאת האי מנה לידיה) מדין ערב (מההוא דינר דמחייב ערב לשלומי, ואף על גב דלא מטי הנאה לידיה)' (והאי נמי לא שנא; אלמא אף על גב דלאו 'חנוני המקיפו' הוא, כי יהיב ליה לשלוחיה - משתעבד ליה האי)!!

אלא אמר רבא: לא שנא מקיפו ולא שנא שאין מקיפו (לא תיתני טעמא דברייתא משום שיעבודא ובמקיפו, דאפילו אין מקיפו איכא שיעבודא): (ומיהו לדבי רבי ינאי לא תקשי, דבין מקיפו בין אין מקיפו) אף על גב דמשתעבד ליה (נכסיה לשלומי), כיון דלא מייחד שיעבודיה (שלא ייחד לו מיד מעות לכך) - (לאו חליפין ניהו, ו) לא מיתסר; אלא הכא - אמאי חושש משום שביעית? הא לא מייחד שיעבודיה? (הכי גרסין: 'והכא אמר רב פפא', ולא גרסין 'אלא הכא דקתני חושש אמר רב פפא':)
הכא אמר רב פפא: כגון שהקדים (בעל הבית) לו (לחנוני) דינר (קודם ששלח אצלו; דהשתא - מדבעל הבית קאכלי, ואיסורא דידיה הוא).

אמר רב כהנא: אמריתה לשמעתא קמיה דרב זביד מנהרדעא, אמר לי: אי הכי, אדתני 'צאו ואכלו צאו ושתו ואני פורע'!!? (הא כבר פרע?)

– "צאו ואכלו צאו ושתו ואני מחשב" (אני אעשה לו חשבון ממה שהקדמתי לו) – מיבעי ליה!?

אמר ליה: תני 'צאו ואני מחשב'.

רב אשי אמר: כגון שנטל ונתן ביד (שנשא מיד החנוני ונתן להם; דהשתא איהו ספי להו איסורא - ולא משום פרעון דלאחר זמן הוא, אלא דקננהו במשיכה, ואשתכח שלקח יין נסך והשקהו לפועליו! אבל הנך דבי רבי ינאי, כי שקלי פירי - שעת היתר הוא, וכי פרעו לאחר זמן בשעת איסור שביעית - לאו חליפין נינהו לאיתפוסי).

אמר ליה רב ימר לרב אשי: אי הכי, אדתני "צאו ואכלו", "צאו ושתו" ('צאו' משמע שאינו הולך עמהן) – "טלו ואכלו", "טלו ושתו" מיבעי ליה!?

אמר ליה: תני 'טלו ואכלו', "טלו ושתו".

יתיב רב נחמן, ועולא, ואבימי בר פפי, ויתיב רבי חייא בר אמי גבייהו, ויתיב וקא מיבעיא להו: שכרו לשבור ביינן נסך (לשבור חבית ולשפוך את היין) – מהו (שיהא שכרה מותר)? מי אמרינן 'כיון דרוצה בקיומו (דישראל זה רוצה בקיומן של חביות האלו שלא ישתברו עכשיו מאליהם עד שישברם הוא ויטול שכרם) – אסור' או דלמא: כל למעוטי תיפלה שפיר דמי?

אמר רב נחמן: ישבור ותבא עליו ברכה.

לימא מסייע ליה: 'אין עודרין' (אין חופרין) עם העובד כוכבים בכלאים

(עבודה זרה סד, א)

אבל עוקרין עמו (להשליכן לאיבוד, ואף על גב דרוצה בקיומן שלא יעקרו מאליהן עד שיעקרום הוא) כדי למעוטי את התיפלה; סבריה: הא (דקתני 'עוקרין') – מני? (אפילו ל) רבי עקיבא היא, דאמר 'המקיים בכלאים לוקה' (דאם זרען אחר, ובא זה ועשה להן סייג וגדר כדי לקיימן – לוקה, אלמא אסור להיות רוצה בקיומן), דתניא: 'המנכש והמחפה' (לאחר זריעתן חופה עפר עליהן כדרך כל הזורעים) בכלאים לוקה (דהיינו נמי 'זורע'; דמה דרכו של זורע לצמוחי פירי מכיון - הא נמי לצמוחי פירי מכיון); רבי עקיבא אומר: אף המקיים; מאי טעמא דרבי עקיבא? אמר קרא [ויקרא יט, יט] (את חקתי תשמרו בהמתן לא תרביע כלאים) שדך לא תזרע כלאים [ובגד כלאים שעטנז לא יעלה עליך]; אין לי אלא זורע, מקיים מניין? תלמוד לומר: 'לא ... כלאים' (כלאים דהרבעה קא דריש: מדסמך 'כלאים' ד'לא תרביע' גבי שדה - דרשינן (מועד קטן דף ב:) 'כלאים שדך לא', מדלא כתיב 'בהמתך לא תרביע כלאים ולא תזרע שדך כלאים' - שמע מינה: שדך אכלאים דלעיל נמי דרשינן, ומשמע דמהיר הכתוב שלא יהו כלאים בשדה ויטול שכרו); ואילו למעוטי תיפלה שרי (ואילו עוקרין – שרי, למעוטי תיפלה, אף על גב דרוצה בקיומן עד שיעקרום הוא)!

לא! הא מני? – רבנן היא (דלא איכפת להו אי רוצה בקיומן; אבל יין נסך - דאסור להיות רוצה בקיומן, דישראל מצוה לבטל עבודת כוכבים ותשמישיה - אימר לך דאסור).

אי רבנן - מאי איריא 'עוקרין' (מדאצטריך למישרי 'עוקרין' - משמע דהא רוצה בקיומן דמיעוט תיפלה - הוא שרי, אבל קיום גמור – אסור)? (ואי רבנן -) אפילו קיומי נמי שפיר דמי!?

הכא במאי עסקינן? – כגון דקא עביד בחנם (לעולם רבנן היא, והאי דאיצטריך למישרי 'עוקרין' - לאו משום איסור רוצה בקיומו, אלא משום איסור מתנת חנם), ורבי יהודה היא, דאמר (דאמר בפרק קמא (לעיל כ:)) 'ליתן להם מתנת חנם אסור' (ואשמעינן דלמעוטי תיפלה - שפיר דמי);

(ומקשינן: ונהי נמי דרבי יהודה היא, מדרבי יהודה - נשמע לרבי עקיבא: לאו אמר רבי יהודה 'אסור ליתן להם מתנת חנם' אבל למעוטי תיפלה שפיר דמי (דשרי איסור ידידה גבי מיעוט תיפלה)? – לרבי עקיבא נמי: אף על גב דאמר רבי עקיבא 'המקיים בכלאים לוקה' - למעוטי תיפלה שפיר דמי (דשרי נמי איסור קיום משום מיעוט תיפלה; וגבי יין נסך נמי משום מיעוט תיפלה שרי). ותו לא מידי (ותו ליכא לאקשויי מיניה).

הדור יתבי וקמבעיא להו: דמי עבודת כוכבים ביד עובד כוכבים (עובד כוכבים שמוכר עבודת כוכבים) – מהו (דמיהן מה הן בהנאה)? מי תופסת דמיה ביד עובד כוכבים או לא?

אמר להו רב נחמן: מסתברא: דמי עבודת כוכבים ביד עובד כוכבים מותרין, מדהנהו דאתו לקמיה דרבה בר אבוח, אמר להו: "זילו זבינו כל מה דאית לכו, ותו איתגייירו (בואו והתגייירו)" (דלאחר שתתגייירו אסור לכם למכור עבודת כוכבים שבידכם); מאי טעמא? משום דקסבר דמי עבודת

כוכבים ביד עובד כוכבים מותרין (אלמא כי מזבין ליה בהיותו עובד כוכבים - שרי לאתהנויי בה כשהוא גר) .

ודלמא שאני התם: דכיון דדעתיה לאיגיורי - ודאי בטלה (בטלו להו מקודם, ועובד כוכבים מבטל עבודת כוכבים; הלכך דמיה מותרין, דהא בטלו) !? אלא מהכא (נתוספתא פ"ח מ"ו, בשנויים): 'ישראל שהיה נושה בעובד כוכבים מנה, ומכר עבודת כוכבים והביא לו, יין נסך והביא לו - מותר (אלמא דמי עבודת כוכבים ביד עובד כוכבים מותר); אבל אם אמר לו "המתן לי עד שאמכור עבודת כוכבים ואביא לך", "יין נסך ואביא לך" - אסור'!

(בעיין איפשוט; מיהו מתניתין - היכי מיתרצא?) מאי שנא רישא ומאי שנא סיפא? אמר רב ששת: סיפא - משום דהוה ליה כי 'רוצה בקיומו (עד שימכרנה העובד כוכבים)'.
וכי רוצה בקיומו כהאי גוונא - מי אסיר? והתנן [דמאי פ"ו מ"י]: 'גר ועובד כוכבים שירשו אביהן עובד כוכבים: גר יכול לומר לו "טול אתה עבודת כוכבים ואני מעות", "טול אתה יין נסך ואני פירות" (אלמא: דגר רוצה בקיומה: שלא תשתבר עד שיטול מידו כנגדה - מותר); אם משבאו לרשות הגר - אסור'.

אמר רבא בר עולא: מתניתין - בעבודת כוכבים (של זהב או של כסף) המתחלקת לפי שבריה (שאם תשבר - יחלקוה לשברים, דלא איכפת לגר בשבירתה) .
תינח עבודת כוכבים, יין נסך - מאי איכא למימר (הא ודאי: אם ישתבר - יאבד, וקתני "טול אתה יין ואני פירות") ?
בחרס הדרייני (דלא איכפת לן, דהיין בלוע בתוכו ופולטו כששורוהו במים) .
והלא רוצה בקיומו: שלא יגנובו ושלל יאבדו?
אלא אמר רב פפא: ירושת הגר קאמרת? שאני ירושת הגר, דאקילו בה רבנן: גזירה שמא יחזור לקוללו.

(עבודה זרה סד, ב)
תניא נמי הכי: כמה דברים אמורים? שירשו, אבל נשתתפו - אסור. הדור יתבו, וקמיבעיא להו: גר תושב (אינו עובד עבודת כוכבים, ובר מיניה של עובד כוכבים הוא בכל שאר עבירות) - מהו שיבטל עבודת כוכבים? דפלח - מבטיל, דלא פלח - לא מבטיל? או דלמא כל דבר מיניה מבטיל, והאי בר מיניה הוא?

אמר להו רב נחמן: מסתברא דפלח - מבטיל, דלא פלח - לא מבטיל. מיתיבי: 'ישראל שמצא עבודת כוכבים בשוק: עד שלא באתה לידו - אומר לעובד כוכבים ומבטלה; משבאתה לידו - אינו אומר לעובד כוכבים ומבטלה, מפני שאמרו: עובד כוכבים מבטל עבודת כוכבים שלו ושל חברו, בין עובדה ובין שאין עובדה' מאי 'עובדה' ומאי 'שאינו עובדה'? אילימא אידי ואידי עובד כוכבים (קאמר דזה מבטל יראתו של זה, ואף על פי שהמבטל לא עבד את זה מעולם, כי אם שלו הוא עובד) - היינו 'שלו ושל חברו'!!; אלא לאו 'עובדה' = עובד כוכבים, ומאי 'שאינו עובדה' = גר תושב! ושמע מינה: גר תושב נמי מבטל! לא! לעולם אימא לך אידי ואידי עובד כוכבים, ודקאמרת 'היינו שלו ושל חברו' - רישא: זה וזה לפעור (זה יש לו פעור שלו זה יש לו פעור שלו, ואשמעינן רישא דזה מבטל פעורו של חברו זה מבטל פעורו של חברו) וזה וזה למרקוליס, סיפא: זה לפעור וזה למרקוליס (וסיפא אשמעינן דאפילו זה לפעור וזה למרקוליס - מבטל זה את של חברו) .

מיתיבי: 'איזהו גר תושב? כל שקיבל עליו בפני שלשה חברים שלא לעבוד עבודת כוכבים - דברי רבי מאיר; וחכמים אומרים: כל שקיבל עליו שבע מצות שקבלו עליהם בני נח; אחרים אומרים: אלו לא באו לכלל גר תושב (שיהו ישראל מצוים להחיותו, שהרי אף עובדי כוכבים גמורים נצטוו על עבודת כוכבים ועל שאר המצות), אלא איזהו גר תושב? - זה גר אוכל נבילות שקבל עליו לקיים כל מצות האמורות בתורה חוץ מאיסור נבילות;

מייחדין אצלו יין, ואין מפקידין אצלו יין (בביתו לזמן מרובה: דאיכא למיחש לאיחלופי ביין שלו, שהוא אסור כדקתני סיפא: 'יין כשמן'), ואפילו בעיר שרובה ישראל; אבל מייחדין אצלו יין (ישראל מניח בחנותו עד שילך כדי מיל או יותר, מה שאין כן בעובד כוכבים: דהאי, כיון דלא פלח - לא נגע ולא מנסך, ולמגע עובד כוכבים דאתי מעלמא בביתו לא חיישינן. דכיון דאין לו הנאה בכך - אינו מניחו ליגע, ולאחלופי בזמן מועט - ליכא למיחש), ואפילו

בעיר שרובה עובדי כוכבים; שמנו כינו (משמע: שמנו אסור כיינו, ולהחמיר בא);

'שמנו כינו' סלקא דעתא? שמן מי קא הוי יין נסך? אלא: 'יינו כשמנו' (יינו מותר בהנאה כשמנו; וקודם שהותר השמן באכילה קאי, אבל בשתיה - אסור) ולשאר כל דבר הרי הוא כעובד כוכבים. רבן שמעון אומר: יינו יין נסך' (דאינו מקפיד על מגע עובד כוכבים). ואמרי לה 'מותר בשתיה'.

קתני מיהא 'ולשאר כל דבריו הרי הוא כעובד כוכבים' (דכיון דלא מל חשוד הוא לכל התורה) - למאי הלכתא? לאו דמבטל עבודת כוכבים כעובד כוכבים?

אמר רב נחמן בר יצחק: לא! ליתן רשות ולבטל רשות (שאינו יכול ליתן רשותו לישראל אלא אם כן שכר ממנו מערב שבת), וכדתניא: ישראל מומר: משמר שבתו בשוק (בפרהסיא, ואף על פי שהוא מומר לחלל שבת בצינעא) - מבטל רשות; שאין משמר שבתו בשוק - אין מבטל רשות, מפני שאמרו: ישראל (אם היה פתח ביתו פתוח לחצר שישראל דרין בה, ושכח ולא עירב עמיהן) נותן רשות ומבטל רשות (מבטל להם את רשותו של חצר, ואם לא ביטל - אסור להוציא מבתייהם לחצר, דהוה להו 'מוציאין מרשות המיוחדת לכל אחד לרשות שיש לזה חלק בה', וחכמים גזרו שלא להוציא מרשותו לרשות חבירו); ובעובד כוכבים - עד שישכור; כיצד? (ישראל הנותן רשות) אומר לו "רשותי קנויה לך"! "רשותי מבוטלת לך" (וזו נוסלה ממנו ומוציא לחצר) - קנה (הנוטל באמירה בעלמא, בלא מתן מעות), ואין צריך לזכות (על ידי קנין).

רב יהודה שדר ליה קורבנא (תשורה)

(עבודה זרה סה, א)

לאבידרנא (שם העובד כוכבים) ביום אידם; אמר: ידענא ביה דלא פלח לעבודת כוכבים.

אמר ליה רב יוסף: והתניא 'איזהו גר תושב? - כל שקיבל עליו בפני שלשה חברים שלא לעבוד עבודת כוכבים'?! כי תניא ההיא - להחיותו.

והאמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: 'גר תושב שעברו עליו י"ב חדש ולא מל - הרי הוא כמין שבועבדי כוכבים'? התם - כגון שקיבל עליו למול ולא מל.

רבא אמטי ליה קורבנא לבר שישך ביום אידם; אמר: ידענא ביה דלא פלח לעבודת כוכבים.

אזל, אשכחיה דיתיב עד צואריה בוורדא (במרחץ של וורדים) וקיימן זונות ערומות קמיה, אמר ליה: אית לכו כהאי גוונא לעלמא דאתי?

אמר ליה: דידן עדיפא טפי מהאי.

אמר ליה: טפי מהאי מי הוה?

אמר ליה: אתון איכא עלייכו אימתא דמלכותא, אנן לא תיהוי עלן אימתא דמלכותא.

אמר ליה: אנא מיהא מאי אימתא דמלכותא איכא עלי?

עד דיתבי - אתא ההוא פריסתקא דמלכא, אמר ליה: קום! דקבעי לך מלכא!

כי נפיק ואזיל, אמר ליה: עינא דבעי למיחזי לכו בישותא תיפקע (עין המתאווה לראות רעתכם תעקר שהרי הקב"ה ממלא כל תאוותכם שאף שיחתכם מתבררת)!

אמר ליה רבא: אמן!

פקע עיניה דבר שישך.

אמר רב פפי: איבעי ליה למימרא ליה מהאי קרא: (תהלים מה, י) בנות מלכים ביקרותיך (לכבוד לך לישראל קא מבשר נביא) נצבה שגל לימין בכתם אופיר.

אמר רב נחמן בר יצחק: איבעי ליה למימרא ליה מהכא: (ישעיהו סד, ג)

[ומעולם לא שמעו לא האזינו] עין לא ראתה אלהים זולתך יעשה למחכה לו (זולתי עין של הקב"ה את אשר יעשה למחכה לו - לא נראה כבוד וגדולה דוגמתה).

שכרו לעשות עמו מלאכה אחרת:

ואף על גב דלא אמר ליה לעיתותי ערב (בתמיה: דהעברת חבית - לאו לעיתותי ערב: לאחר שנשלם כל זמן שכר פעולתו, אלא: קודם גמר זמן שכירותו אמר לו "העבר חבית של יין נסך" קתני מתניתין 'שכרו מותר') ? ורמינהי [דומה לתוספתא עבודה זרה פרק ח מ"ד]: 'השוכר את הפועל ולעיתותי ערב' (דכבר נתחייב לו כל שכרו קודם העברת חבית) אמר לו "העבר חבית של יין נסך ממקום למקום" - שכרו מותר [בתוספתא שלנו לא כתוב חבית של יין נסך] אלא 'הלגין הזה' ; טעמא דאמר ליה לעיתותי ערב [- אין], כולי יומא - לא !?

אמר אביי: כי תנן נמי מתניתין - דאמר לעיתותי ערב תנן ; רבא אמר: (לעולם דלא אמר ליה לעיתותי ערב, ו) לא קשיא: הא דאמר ליה "העבר לי מאה חביות במאה פרוטות", הא דאמר ליה "העבר לי חבית חבית בפרוטה" (מתניתין, דקתני 'מותר' כגון "העבר לי חבית בפרוטה", ונמצאת חבית של יין נסך ביניהן - שדי פרוטה לנהרא, אי נמי לא שקיל מיד עובד כוכבים, ואינך משתרו: דהא לא שייך שכר ההוא חבית בהדי אינך, דכל חדא - קנין אגרא באפי נפשא; ברייתא דכי לא אמר ליה לעיתותי ערב - הוי כל שכרו אסור, כגון דאמר ליה העבר מאה חביות במאה פרוטות: דכל כמה דלא אעבריהו לכולהו - לא יהיב ליה מידי, הלכך כולי אגרא שייך ביה); והתניא (בניחותא): 'השוכר את הפועל ואמר לו "העבר לי מאה חביות במאה פרוטות", ונמצאת חבית של יין נסך ביניהן - שכרו אסור; "חבית חבית בפרוטה", ונמצאת חבית של יין נסך ביניהן - שכרו מותר'.

השוכר את החמור להביא עליה יין נסך - שכרו אסור: הא תו למה לי? היינו רישא?? סיפא איצטריכא ליה: 'שכרה לישב עליה, אף על פי שהניח עובד כוכבים לגינו עליה - שכרו מותר' (לאשמועינן דאגרא - לאו אלגין מקבל ליה, ושדי).

למימרא דלגין - לאו דינא הוא לאותוביה? - ורמינהי: השוכר את החמור: שוכר מניח עליה כסותו ולגינתו (של יין נסך; לאו דרכיה לאותוביה, הלכך אגרא - לאו עליה קא מתייב) ומזונותיו של אותו הדרך (אפילו הוא מהלך שלשה ימים); מכאן ואילך - חמר מעכב עליו: חמר מניח עליה שעורים ותבן ומזונותיו של אותו היום; מכאן ואילך שוכר מעכב עליו! אמר אביי: נהי דלגין, דינא הוא לאותובי, מיהא אי לא מותיב ליה - מי אמרינן ליה (לחמר) "נכי ליה (פחת לו) אגרא דלגינתו (שכר הלגין)" (וכיון דכי לא מותיב - לא מנכי, כי מותיב נמי - אגרא לאו עליה מתחייב, ושדי)? היכי דמי (דשוכר מניח עליה מזונות כל הדרך, וחמר אינו מניח אלא מזונות יום אחד)? אי דשכיח למזבן (בדרך הליכתו מוצאין מזונות ליקח כל שעה) - חמר נמי לעכב, ואי דלא שכיח למזבן - שוכר נמי לא לעכב! אמר רב פפא: לא, צריכא דשכיח למיטרח ולמזבן מאונא לאונא (ממסע למסע מהלך יום אחד, כמו 'נטל ועבר תלתא אוני' דסנחריב): חמר דרכיה למיטרח ולמזבן, שוכר לאו דרכיה למיטרח ולמזבן.

אבוה דרב אחא בריה דרב איקא

(עבודה זרה סה, ב)

הוה שפיך להו חמרא לעובדי כוכבים (הוא היה מוכר להם יין, ודרך למוכרי חביות של יין ליתן גם החביות ללוקחין; והכי אמרינן ב'המפקיד' (בבא מציעא מ:): 'איכא גולפי ושדדיה': שהלוקח מוכרו בחנות משתכר בהן, לבד מה שהוא משתכר ביין; ורב איקא הוה שפיך להו מגולפי שלקחו ממנו ויהיב בזיקי דידהו), ואזיל מעבר להו מעברא (להן את מעבר המים), ויהבו ליה גולפי (דזבון מיניה) באגרא; אתו, אמרו ליה לאביי, אמר להו: כי קא טרח (לשפון) - בהתירא קא טרח (בדידיה קא טרח: שהיין אינו נאסר עד שמגיע לקרקעית של זיקי דידהו; 'זיקי' - של עור; 'גולפי' - של חרס; ולקמיה פריך: 'הא קא מעבר להו מעברא?', דהיינו לאחר שנאסר).

והא 'רוצה בקיומו (לאחר שנאסר)': דלא נצטרו זיקי (שלא יתבקעו הנודות שלהם, ויצטרכו לגולפי, ולא יהיב להו ניהליה)?

דמתני בהדייהו (דאי נמי מצטרו זיקי - לא יהיב להו גולפי); אי נמי דמייתו פריסדקי בהדייהו (כלים רקים לקבל היין היוצא מן הנודות כשהן מתבקעין, דלא איכפת להו אי מצטרו זיקי).

והא קא מעבר להו מעברא, דקא טרח באיסורא?? דאמר ליה למברויא מעיקרא (רב איקא - ריש נהרא הוה, ואמר להו למברויא לספן מעיקרא: "הרי ימים רבים, כל עת שיגיעו אנשים הללו - העבירים בחנם"); אי נמי דנקיטי ביה קיטרי ('קישרי' - סימן הוא מוסר להם, ומכירים הספן, ומעבירים, ואיהו לא טרח מידי).

משנה :
 יין נסך שנפל על גבי ענבים - ידיחן (במים), והן מותרות; ואם
 היו מבוקעות - אסורות;
 נפל על גבי תאנים או על גבי תמרים: אם יש בהן בנותן טעם -
 אסור;
 ('וכן יין שנפל לתוך החומץ כו' - לא גרס)
 ומעשה בביתוס בן זונן שהביא גרוגרות (תאנים יבשים) בספינה,
 ונשתברה חבית של יין נסך ונפל על גביהן, ושאל לחכמים
 והתירום.
 זה הכלל: כל שבהנאתו בנותן טעם (שנהנה בטעמו של איסור, דהיינו: בנותן טעם
לשבת) - אסור; כל שאין בהנאתו בנותן טעם (שנהנה בטעמו) - מותר,
 כגון חומץ שנפל על גבי גריסין (דנותן טעם לפגם הוא - מותר).
 (וכן היו עושין כו' לא גרסינן במתניתין.)

גמרא :
 מעשה לסתור (יש אדם שמביא ראיות לסתור את דבריו? קתני 'אם יש בהן בנותן טעם אסורות' והדר
 תני 'מעשה דגרוגרות והתירום') ?
 חסורי מיחסרה והכי קתני: 'אם נותן טעם לפגם הוא מותר, ומעשה
 נמי בביתוס בן זונן שהיה מביא גרוגרות בספינה ונשתברה חבית
 של יין נסך ונפל על גביהן (גרוגרות - היין פוגמן), ובא מעשה לפני
 חכמים והתירום'.
 ההוא כרי דחיטי דנפל עליה חביתא דיינ נסך; שרייה רבא
 לזבוניה לעובדי כוכבים.
 איתיביה רבה בר ליואי לרבא: 'בגד שאבד בו כלאים (שארזג כלאים חוט
 אחד ואין מקומו ניכר) - הרי זה לא ימכרנוה לעובדי כוכבים (כדמפרש: שמא יחזור
 וימכור לישראל), ולא יעשנה מרדעת לחמור, אבל עושה אותו תכריכין
 למת מצוה (דכתיב [נתהלים פ"ח, ו.]) 'במתים חפשי': כיון שמת אדם - נעשה חפשי מן המצות';
 לעובדי כוכבים מאי טעמא לא? - דלמא אתי לזבוניה לישראל; הכי נמי
 אתי לזבוניה לישראל (איכא למיחש שמא יחזור וימכר לישראל)!
 הדר שרא למיטחינהו ולמפינהו (דתו לא זבין להו ישראל מעובדי כוכבים, דפתן אסורה)
 ולזבונניהו לעובדי כוכבים שלא בפני ישראל (דאי חזי ישראל דישאל דישאל חבירה
 מזבין ליה לעובדי כוכבים - הדר זבין ליה איהו מיד עובדי כוכבים, דסבר פת של היתר היא, שישראל אפאה).
 תוספות ד"ה הבגד שאבד בו כלאים: ואי תימא וליבטיל ברובא, כדפריך בשילהי תמורה (דף לד.) גבי
 שער בכור ושער נזיר שארזג בבגד, ושם היה בטל אי לאו דמוקי לה בשופרתה, שהוא דבר חשוב ולא
 בטל?
 ותירץ ה"ר יוסי בר יום טוב דשאני כלאים, דכל עיקרן אין אוסרין אלא ע"י עירוב, שהרי שניהם
 היתרו! לכך אוסר עירוב, ולא בטלי;
 ואי תימא: והרי בשר בחלב, דכל אחד לחוד שרי, ועירובו אסור, ואפילו הכי בטל, כדאמרינן פרק
 'כל הבשר' (חולין דף קח.): 'סיפת חלב שנפלה על חתיכת בשר - אם יש בנותן טעם וכו'?'
 ויש לומר דשאני בשר בחלב, דגלי קרא בדהיא דבטיל, כדאמרינן התם: דרך בישול אסרה תורה.

תנן: 'יין נסך שנפל על גבי ענבים - ידיחן והן מותרות, ואם
 היו מבוקעות - אסורות'; 'מבוקעות' - אין, שאין מבוקעות -
 לא!!
 אמר רב פפא: שאני חיטי: הואיל ואגב צירייהו (סדק שבחיטין; 'צירייהו' -
 לשון 'מיצטרו זיקי' (לעיל ל.)) - כמבוקעות דמיין.

(עבודה זרה סו, א)
 חמרא עתיקא בענבי (חמרא עתיקא - טעמו ניכר בענבים) - דברי הכל בנותן
 טעם;
 חמרא חדתא בענבי: אביי אמר במשהו, ורבא אמר בנותן טעם (וכל
 היכא דאיתמר 'נותן טעם' ואין טעמו ניכר - הוה שיעורא בששים);
 אביי אמר במשהו: בתר טעמא אזלינן; אידי ואידי חד טעמא הוא,
 דהוה ליה 'מין במינו', ומין במינו במשהו!
 ורבא אמר: בנותן טעם - בתר שמא אזלינן, והאי שמא לחוד והאי
 שמא לחוד, והוה ליה 'מין בשאינו מינו', ומין בשאינו מינו
 בנותן טעם.

תנן: 'יין נסך שנפל על גבי ענבים - ידיחן והן מותרות, ואם היו מבוקעות - אסורות' - קסלקא דעתא חמרא חדתא בענבי; מאי? לאו בנותן טעם?
לא, במשהו.

הא מדקתני סיפא 'זה הכלל: כל שבהנאתו בנותן טעם אסור, כל שאין בהנאתו בנותן טעם מותר' - מכלל דבנותן טעם עסקינן!
ואביי?

מתניתין - בחמרא עתיקא בענבי.

חלא דחמרא וחלא דשיכרא (חד דאיסור וחד דהיתר), וחמירא דחיטי וחמירא דשערי (חד דחולין וחד דתרומה, ונפלו זה לתוך זה): אביי אמר בנותן טעם: בתר טעמא אזלינן, והאי טעמא לחד והאי טעמא לחד, והוה ליה 'מין בשאינו מינו', ומין בשאינו מינו - בנותן טעם;
ורבא אמר: במשהו: בתר שמא אזלינן, והאי 'חלא' מיקרי והאי 'חלא' מיקרי, והאי 'חמירא' מיקרי והאי 'חמירא' מיקרי, והוה ליה 'מין במינו', וכל מין במינו - במשהו (לקמן פסקינן דלאו הלכתא הכי, אלא אפילו מין במינו - בנותן טעם, חוץ מטבל ויין נסך).

[הב"ח: לקמן פסקינן ובו' ויין נסך - תיבות אלו מחזקות ונ"ב ס"א: והכי הלכתא דכל מין במינו דינו במשהו. ונוסחא זו בפירוש רש"י עיקר; והגהה זו שהיא על פי פירוש רבנו תם נדפסה בתוך פרש"י בטעות. גם יתכן דפרש"י דהכא הוי קודם חזרה; עיין בהגהת אשיר"י המתחיל רש"י פסק.]

וז"ל: רש"י פסק דמין במינו במשהו, ולא במינו בנותן טעם איסור שבתורה, ורבנו תם פסק דכל מין במינו בס' חוץ מטבל ויין נסך, וכן פסק בה"ג, וכן בשאילתות, וכן סוברים כל רבותיו של רש"י, וגם רש"י קודם שחזר בו, ואפילו חמץ בפסח היה אומר מין במינו בס'; אך מעשה לא עשה בחמץ בפסח כסתם יינות. פר"י מהרי"ח.

אבל המגיה ברש"י - בטור של מסורת הש"ס - כתב: לקמן דף עג:, ועיין משכתב על זה בתוספות פסחים ל. ד"ה אמר רבא וכו' דרש"י דהכא סותר דבריו בחולין קט. ד"ה ותו לא]

אמר אביי: מנא אמינא לה דבתר טעמא אזלינן? דתנן (במסכת ערלה פ"ב מ"י): 'תבלין שנים ושלושה שמות והן מין אחד (כגון פלפל לבן פלפל שחור פלפל ארוך), או [מין] שלשה (וג' שמות יש להן) - אסורין ומצטרפין (אם נפלו לקדירה, ולא בזה כדי לתבל ולא בזה כדי לתבל, ונצטרפו ותיבלו, והן של איסור - מצטרפין לאוסרה)',
ואמר חזקיה: 'הכא (דקאמר מין ג' וג' שמות להן מצטרפין - אף על גב דתלתא מיני נינהו, ובשמא נמי לא שוו) - במיני מתיקה עסקינן (שכולן טעמן מתוק), (ומשום הכי מצטרפין): הואיל וראוין למתק בהן את הקדירה (דטעמן שווה למתק בהן הקדירה); אי אמרת בשלמא בתר טעמא אזלינן - כולי חד טעמא הוא, אלא אי אמרת בתר שמא אזלינן, האי שמא לחד והאי שמא לחד!

תוספות ד"ה תבלין של שנים וג' שמות והם מין א': פרש"י כגון פלפל לבן פלפל שחור פלפל ארוך, והם מין א', וכולן קרוין 'פלפלין', או ג' מיני תבלין, כגון פלפל וכמון וקנמות; וקשה על זה: דבמס' ערלה (פ"ב מ"י) קתני סיפא: 'רבי שמעון אומר: בין ג' שמות והם מין אחד, בין ג' מינין והם שם אחד - אינם מצטרפין; ולפ"ה דפי' ד'שמות' לשון 'שם' ממש - בשלמא ג' שמות והם מין א', משכחת לה כדפי'; אלא ג' מינים והם שם אחד - היכי משכחת לה, כיון ד'שם' רצה לומר שם ממש? ועוד קשה: דבכל דוכתא הוי פירוש 'שם' = איסור, כמו 'השמות הללו' (ד'אזיהו נשך' (בבא מציעא דף ע"ד)) לכן נראה ד'שמות' דקאמר - היינו שם דאיסור, כמו 'לא מן השם הוא זה' בסוף פרק 'הזורק' (שבת דף קב.) גבי 'יש אוכל אכילה אחת וחייב עליה ה' חטאות', וה"פ הכא: תבלין של שנים וג' שמות, כגון פלפל דכלאים, ופלפל דערלה, ופלפל דתרומה: דתלתא איסורין, וכולן מין פלפלין הם, או ג' מינים פלפלים וקנמן ושאר מינים, וכולם איסור אחד; והשתא ניחא: דמשכחת שפיר ג' מינים והם שם אחד, כגון מאיסור אחד, פי' מתרומה, או מערלה, או מכלאי הכרם; וכן משמע בירושלמי, דתנן בפ"ב דמס' ערלה: 'התרומה ותרומת מעשר והחלה והבכורים - מצטרפין זה עם זה', וקאמר עלה בגמ': 'לר"ש נצרכא: דאע"ג דאמר ר"ש 'אין ב' שמות מצטרפין' - מודה הכא שכולם שם תרומה; משמע בהדיא ד'שמות' היינו איסורין.

ורבא אמר לך: הא - מני? רבי מאיר היא (ואף על גב דלא שוו: לא בשמא ולא בטעמא קאמר דמצטרפין, ודחזקיה ליתא), דתניא: רבי יהודה אומר משום רבי מאיר: מנין לכל איסורין שבתורה שמצטרפין זה עם זה? שנאמר (דברים י"ד, ג.) לא תאכל כל תועבה: כל שתיעבתי לך - הרי הוא ככל תאכל.

תוספות ד"ה ורבא אמר הא מני ר"מ היא. וא"ת א"כ מאי איריא מיני מתיקה דאמר חזקיה? אפילו בלא מיני מתיקה נמי מצטרפין, משום דכל מה שתיעבתי לך כו'; ופרש"י דאה"נ אליבא דרבא ליתא לדחזקיה דמוקי לה במיני מתיקה דוקא; ול"נ דא"כ אין הלכה כחזקיה: מדפליג רבא עילויה, והוא בתראה; ובשבת ס"פ רבי עקיבא (דף פט:) משמע שהתלמוד תופס עיקר הא דחזקיה: דקא פריך התם והתנן 'תבלין של ב' וג' שמות כו' ואמר חזקיה במיני מתיקה שנו כאן' מדקא פריך תלמודא ממילתיה דחזקיה - ש"מ דהלכה כמותו! לכן נראה לרבא נמי, דמוקי לה כרבי מאיר, איתא לחזקיה,

ואע"ג דאמר ר"מ כל איסורים שבתורה מצטרפין ואפילו בלאו מיני מתיקה, משום דדריש כל מה שחילקנו לך כו' - הני מילי כשהאיסורים בעין ואז ודאי מצטרפין חצי זית מזה וחצי מזה לחייב, אפילו אינם שווים במתיקה; אבל כשהם מעורבין בתשביל - שאינם בעין, כי ההיא דתבלין ב' וג' כו', ומיירי שמתבבל בהם בקדירה - אפילו ר"מ מודי לחזקה דדוקא במיני מתיקה מצטרפין, כיון שהם שווים למתק הקדירה; אבל אם אינם שווים במיני מתיקה - לא מצטרפין, כיון שאינם שווין בנתינת טעם בקדירה: שזה בא למתק זה בא למתק.

חלא (דאיסור) **לגו חמרא** (דהיתר) - **דברי הכל בנותן טעם** (דכי נפיל לגויה - לא הוי דמי ליה, לא בריחא ולא בטעמא: שאין היין מבטל ריח החומץ עד שנתרבה לתוכו, ולא החומץ מבטל ריח היין, משום דרובא חמרא); (אבל) **חמרא לגו חלא** (משעה שהגיע לאויר הכלי נהפך היין בריחו לריח החומץ, וקודם שנתערבו היו שוין בריחן): **אביי אמר במשהו, ורבא אמר בנותן טעם. אביי אמר במשהו:**

(עבודה זרה סו, ב)

ריחיה חלא וטעמא חמרא - חלא (יין זה סמוך לעירובו היה ריחיה חלא וטעמיה חמרא, ובתר ריחיה אזלינן), **והוה ליה 'מין במינו** (כשנתערבו), **וכל מין במינו במשהו.** **רבא אמר: בנותן טעם: ריחיה חלא וטעמא חמרא - חמרא, והוה ליה 'מין בשאינו מינו', וכל מין בשאינו מינו - בנותן טעם.**

האי בת תיהא (נקב נוקבים במגופת חבית להריח את היין, לבדוקו אם יכול להתקיים): (להריח) **עובר כוכבים בדישראל שפיר דמי; ישראל בדעובר כוכבים: אביי אמר אסור, רבא אמר מותר:** **אביי אמר אסור: ריחא מילתא היא! רבא אמר מותר: ריחא לאו מילתא היא.** **אמר רבא: מנא אמינא לה: דריחא ולא כלום הוא? - דתנן [תרומות פ"י מ"ד] 'תנור שהסיקו בכמון של תרומה, ואפה בו את הפת - הפת מותרת [לזרים]' לפי שאין טעם כמון אלא ריחא כמון (ואי משום דהוסק - לא איכפת לן, דתרומה אין איסורה איסור הנאה); ואביי? שאני התם, דמיקלא איסוריה.**

אמר רב מרי: כתנאי [תרומות פ"י מ"ג]: 'הרודה פת חמה, ונתנה על פי חבית של יין של תרומה: רבי מאיר אוסר (לפי ששאבה את ריח היין), ורבי יהודה מתיר; רבי יוסי מתיר בשל חיטין, ואוסר בשל שעורים, מפני שהשעורים שואבות'; מאי? לאו בהא קמיפלגי: דמר [רבי מאיר] סבר ריחא מילתא היא, ומר [רבי יהודה] סבר ריחא ולא כלום הוא? לרבא (דאמר לאו מילתא היא) - ודאי תנאי היא (כתנאי אמרה למילתיה, ולא דברי הכל היא, דהא רבי מאיר אוסר, וליכא למימר איסור אלא משום ריחא); לאביי (דאמר 'מילתא היא') - מי לימא תנאי היא (מי אמרינן רבי יהודה לית ליה דאביי? או דלמא לעולם אית ליה, וטעמא דרבי יהודה הכא - דקסבר: אין ריח היין נכנס בפת, אבל בבית תיהא, דריח נסך נכנס בגוף - מודי)? אמר לך אביי: לאו מי איתמר עלה 'אמר רבה בר בר חנה אמר ריש לקיש: בפת חמה וחבית פתוחה -

(עבודה זרה סז, א)

דברי הכל אסורה (דודאי עיילבה ריחא), בפת צוננת וחבית מגופה דברי הכל מותרת; לא נחלקו אלא בפת חמה וחבית מגופה, בפת צוננת וחבית פתוחה; והא דידי (האי בת תיהא דאסרנא) - נמי כפת חמה וחבית פתוחה דמי.

זה הכלל: כל שבהנאתו בנותן טעם [אסור; כל שאין בהנאתו בנותן טעם מותר, כגון חומץ שנפל על גבי גריסין]: **אמר רב יהודה אמר שמואל: הכי הלכתא (דנותן טעם לפגם מותר).** **ואמר רב יהודה אמר שמואל: לא שנו אלא שנפל [חומץ] לתוך גריסין רותחין (חומץ פוגם גריסין רותחין ומשביח את הצונן), אבל נפל לתוך גריסין צוננין, והרתיחן (על האור אחר שנפל החומץ לתוכן) - נעשה כמי שהשביח ולבסוף פגם, ואסור;** **תוספות ד"ה נעשה כמו שהשביח כו'. תימה: אמאי נקט האי לישנא? דהא ודאי משביח הוא!**

וי"ל לפי שעיקר השבח לא היה עד לאחר שירתיחו ויצננו.

וכן כי אתא רבין אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: לא שנו אלא שנפל לתוך גריסין רותחין, אבל נפל לתוך גריסין צוננין והרתיחן - נעשה כמי שהשביח ולבסוף פגם, ואסור; וכן כי אתא רב דימי כו', וכך היו עושיין בערבי שבתות בציפורי (נותנין חומץ לתוך הגריסין צונן והיה משביחן; ורב דימי קאמר לה), וקוראין אותם 'שחליים'.

אמר ריש לקיש: נותן טעם לפגם שאמרו: לא שיאמרו "קדירה זו חסירה מלח", "יתירה מלח", "חסירה תבלין", "יתירה תבלין" (חומרא היא, כלומר: לא שיוכלו לתת פגם בתבשיל מחמת דבר אחר, כגון שתהא חסירה מלח או יתירה, דאם נפגם מחמת דבר אחר - אין תולין הפגם באיסור, ואסור), אלא (איזהו טעם לפגם שמותר): כל שאין חסירה כלום (שום תקון) ואינה נאכלת מפני זה (כלומר: ואיסור זה פוגם טעמה, ואינה נאכלת) לאו דוקא: דכיון דפגימתה פורתא - קרי לה 'אינה נאכלת'. ואיכא דאמרי (הא דריש לקיש לקולא): אמר ריש לקיש: נותן טעם לפגם שאמרו, אין אומריין "קדירה זו חסירה מלח", "יתירה מלח", "חסירה תבלין", "יתירה תבלין" (כלומר: אין תולין הפגם בדבר אחר לומר "חסירה היא מלח, ואילו היתה כתיקונה - לא היה זה האיסור פוגמה, שהמלח היה מבטל את פגימת טעם האיסור ומתקנה", אלא כיון דטעם האיסור פוגמה עכשיו כמות שהיא - הוי פגם, ומותר), אלא השתא מיהא הא פגמה.

תוספות ד"ה אמר ריש לקיש נ"ט לפגם. לא שיוכל לומר שהקדירה נפגמת מחמת דבר אחר כו' להאי לישנא קמא הוי לחומרא, והכי קאמר: מה שהתירו חכמים פגם - לא מיירי בפגם שיש לתלותו בדבר אחר, כגון בחסרון מלח או ביתרון, כי אותו פגם - ודאי לא התירו, כמו שאילו היתה כתיקונה ממלח ותבלין היה האיסור: נותן בהם טעם לשבח! אלא איזהו פגם שמותר? 'כל שאינה חסירה כלום, ואינה נאכלת מפני זה' פירוש: שהאיסור פוגמה; ואינה נאכלת' לאו דוקא שאינה נאכלת כלל, אלא כלומר: שנפגמת. ואיכא דאמרי אמר ר"ל נותן טעם לפגם שאמרו אין אומר קדירה זו - דלקולא קאמר, והכי קאמר: אין תולין הפגם בדבר אחר כדי לאסור: שיאמרו 'אין הפגם מחמת האיסור אלא מחמת יתרון או חסרון מלח, ואילו היתה כתיקונה - לא היה האיסור פוגמה, ואסור' אין אומריין כך, אלא כיון שהיא פוגמת עכשיו כמו שהיא, בין שתהא חסירה או יתירה מלח - מותר.

[## לכאורה: לשון ראשון בדברי ריש לקיש: רק אם אי אפשר לתקן את הפגם על ידי תוספת מלח וכו' יהא מותר; לשון אחרון: אין צריכים לחפש כיצד לתקן: אם השתא פגם - מותר; האם נכון?]

אמר רבי אבהו אמר רבי יוחנן: כל שטעמו וממשו אסור - ולוקין עליו; וזהו כזית בכדי אכילת פרס (ועל כגון זה נאמר שיעור כזית בכדי אכילת פרס הלכה למשה מסיני: שאם יש בכשיעור פרס של תבשיל כזית מן האיסור - לוקין עליו, אף על פי שאין כזית של איסור נאכל בבת אחת, כיון דאינו שווה באכילתו משהתחיל לאוכלו עד שגמרו אלא כדי אכילת פרס - מצטרפת אכילתו, ולוקה; אבל אם אין בכדי אכילת פרס של תבשיל איסור, הואיל ושוה באכילתו כזית יותר מכדי אכילת פרס - הווי להו כשתי אכילות של שני ימים, ואין לוקין, דקים להו לרבנן דאכילת פרס הוי שיעור שהיית אכילה; ו'פרס' היא חצי ככר של עירובי תחומין, ושיעור חכמים ככר - משלשה לקב, חציה לבית המנוגע שנאמר בה 'והאוכל בבית יכבס בגדיו' [ויקרא יז, מז]; פרשוהו חכמים לשווה בה שיעור אכילה, כדנתיא 'והאוכל בבית' 'והשוכב בבית'; אין לי אלא שוכב ואוכל; לא אוכל ולא שוכב מניין? תלמוד לומר: 'יכבס את בגדיו' - ריבה; אם כן מה תלמוד לומר 'והאוכל' 'והשוכב'? ליתן שיעור לשוכב כדי אכילה, וכמה היא 'אכילה'? - כדי אכילת פרס, והוא ארבע ביצים);

(עבודה זרה סז, ב)

טעמו ולא ממשו (כגון חלב שנפל לקדירה, או חלב שנפל נימוח שאין ממשו בעין) אסור - ואין לוקין עליו; ואם ריבה טעם לפגם (הא 'ריבה' - קולא משמע: שאף על פי שנפגם מחמת דבר אחר, אם הועיל איסור זה לרבות את הפגם) - מותר. ולימא 'אם נתן טעם לפגם מותר'? הא קמשמע לן: דאף על גב דאיכא מילי אחרנייתא דפגמה בהדיה. והלכתא כלישנא בתרא דריש לקיש (דאין אומר "חסירה מלח", "יתירה מלח").

אמר רב כהנא: מדברי כולם (רב יהודה, ורבה בר בר חנה, ורב דימי, וריש לקיש, ורבי אבהו) נלמד: נותן טעם לפגם מותר. אמר ליה אביי: בשלמא מכולהו - לחיי! אלא דריש לקיש? 'אמרו' קאמר, וליה לא סבירא ליה! מכלל דאיכא למאן דאמר 'נותן טעם לפגם אסור' (בתמיה: מדאיצטריך רב כהנא למימר 'מדברי כולן נלמד' - מכלל דאיכא למאן דפליג!)?

אין, והתניא: 'אחד נותן טעם לפגם ואחד נותן טעם לשבח - אסור, דברי רבי מאיר; רבי שמעון אומר: לשבח - אסור, ולפגם - מותר'.

מאי טעמא דרבי מאיר?

גמר מגיעולי עובדי כוכבים (דרחמנא אסרינהו בכלי מדין, דכתיב [במדבר לא, כג] 'כל דבר אשר יבא באש וגו' דמשמע: הואיל ונשתמש עובד כוכבים בכלי חמין - צריך להרתיח כדי שיפלוט גיעול שבלע); גיעולי עובדי כוכבים - לאו 'נותן טעם לפגם' הוא, ואסור רחמנא (בתמיה: דהא פשיטא לן כל תבשיל שלן לילה אחד - נפגם טעמו ועובר צורתו) ? הכי נמי לא שנא.

ואידך (אי אפשר דלא פגמה פורתא בתבשיל הבא אחריו, ואפילו הכי אסור רחמנא) ? כדרכ הונא בריה דרב חייא, דאמר רב הונא בריה דרב חייא: לא אסרה תורה אלא קדירה בת יומא (שבשיל בה עובד כוכבים היום), ד'לא לפגם' הוא.

ואידך?

קדירה בת יומא נמי: אי אפשר דלא פגמה פורתא.

ורבי שמעון - מאי טעמא?

דתניא (דברים יד, כא) לא תאכלו כל נבלה לגר אשר בשעריך [תתננה ואכלה או מכר לנכרי כי עם קדוש אתה לה' אלקיך לא תבשל גדי בחלב אמן]: כל הראויה לגר קרויה 'נבילה',

(עבודה זרה סח, א)

שאיין ראויה לגר (שהסריחה) - אינה קרויה 'נבלה' (אלמא: מדאפגים - בטל איסורה).

ורבי מאיר?

ההוא - למעוטי סרוחה מעיקרא (מוכת שחין מחיים: דהואיל ואיפגמא מקודם שבאה לידי נבלה - לא חל שם נבלה עליה, אבל היכא דאיתסר מעיקרא - תו לא פקע איסור משום פגם).

ורבי שמעון?

סרוחה מעיקרא לא צריכא מייעוטה, עפרא בעלמא הוא.

תוספות בכורות דף כג, ד"ה ואידך למעוטי סרוחה מעיקרא דרבי יוחנן. ותימה! דמתוך סוגיא דפ' בתרא דמס' עבודה זרה (דף סז): משמע לר' יוחנן סרוחה מעיקרא לא צריכא קרא למעוטי, דבההיא דקאמר רבי יוחנן טעמו וממשו, ואמר רב כהנא מזכרי כולן נלמד נותן טעם לפגם מותר דמוקי לה התם כר' שמעון, ומפרש טעמא דר' שמעון מהאי קרא ד'ראויה לגר', וקאמר זאידך: כלומר מאן דאסר טעם לפגם - ההוא למעוטי סרוחה מעיקרא; זאידך - כלומר ר' שמעון סרוחה מעיקרא לא צריך קרא?! וי"ל דלענין איסור אכילה ודאי לא צריך קרא: מעיקרא עפרא הוא! אבל לענין טומאה הוה אמינא דמיטמא [ד]אע"ג דלא חזיא לאכילה - מידי דהוה אשרץ ושכבת זרע וזיבה.

אמר עולא: מחלוקת (דרבי מאיר ורבי שמעון) - שהשביח ולבסוף פגם, אבל פגם מעיקרא (משעה שנפל לתוכו) - דברי הכל מותר.

תוספות ד"ה אמר עולא מחלוקת בהשביח ולבסוף פגם. והשתא צ"ל לעולא דלא פליגי ר"מ ור"ש בסברא דלעיל דנבלה, דא"כ לא הוי מיסתבר לחלק בין השביח ולבסוף פגם לפגם מעיקרא! אלא בסברא פליגי: ר"מ סבר: כיון שהשביח מעיקרא בשעת נפילה, וחל איסור עליה - שוב אין לו היתר גם כי פגם אחרי כן, ור"ש סבר: כיון דהשתא פגמא הוא - שרי.

איתיביה רב חגא לעולא: 'יין שנפל לתוך עדשים, וחומץ שנפל לתוך גריסין - אסור, ורבי שמעון מתיר'; והא הכא דפגם מעיקרא הוא, ופליגי (דקתני 'אסור' לרבנן) !

אמר עולא: חגא לא מידע ידע מאי קאמרי רבנן, תיובתא קא מותיב! הכא במאי עסקינן? כגון שנפל לתוך גריסין צוננין,

והרתיחם [המבשל]; נעשה כמי שהשביח ולבסוף פגם, ואסור.

ורבי יוחנן אמר (אדעולא אתא לאיפלוגי): כפוגם מעיקרא מחלוקת.

איבעיא להו: כפוגם מעיקרא מחלוקת, אבל השביח ולבסוף פגם

דברי הכל אסור? או דלמא בין בזו ובין בזו מחלוקת?

תיקו.

תוספות ד"ה תיקו. ואע"ג דלקמן פשטינן לה מברייטא דבפגם מעיקרא פליגי, השביח ולבסוף פגם דברי הכל אסור - מ"מ עלתה להם בבית המדרש בתיקו, ושוב פשטוה; וכי האי גוונא אשכחנא בנדה בפרק 'המפלת' (דף כה). גבי מחלוקת בעכור אבל בצלול כו'.

אמר רב עמרם: אפשר איתא להא דרבי יוחנן (דמוקי פלוגתייהו בפוגם מעיקרו) ולא תניא לה במתניתין? נפק, דק ואשכח דתנן [ערוכה פ"ב מ"ט] 'שאור של חולין שנפל לתוך העיסה ויש בו כדי להחמיץ, והחמיצה (כראוי), ואחר כך נפל שאור של תרומה או שאור של כלאי הכרם ויש בו כדי להחמיץ - אסור; ורבי שמעון מתיר (שהחמיצה יותר מדאי, ונפגמה)'; והא

הכא דפגם מעיקרא הוא (דהאי שאור - משעה שנפל ביה - פגמה, שהרי מחומצת כבר) ,
 ופליגי (וקאסר רבי מאיר) !
 אמר רבי זירא: שאני עיסה, הואיל וראויה לחמע בה כמה עיסות
 אחרות (של תרומה; הלכך חימוץ דיותר מדאי, אף על פי שפגם הוא לענין אכילה - שבח הוא לענין חימוץ
 עיסות אחרות) .
 תא שמע: [1] שאור של תרומה ושל חולין שנפלו (ביחד) לתוך העיסה
 בזה כדי להחמיץ ובה כדי להחמיץ, וחימצו (וחימצו יותר מדאי לפוגמה) -
 אסור; רבי שמעון מתיר (שפגמוה) .
 [2] נפל של תרומה תחלה - דברי הכל אסור (הואיל ומשביחה בתחלה, אף על פי
 שחזר והועיל לפוגמה כשנפל שאור של חולין אחריו, ושניהם פגמוה - הוי 'משביח ולבסוף פגם', ואסור; ולקמן
 פריך: אם כן רישא נמי רבי שמעון: הרי השביח של תרומה עם של חולין תחלה) ;
 [3] נפל של חולין ואחר כך נפל של תרומה או של כלאי הכרם (דהיינו
 פוגם מעיקרו) - אסור, ורבי שמעון מתיר; והא הכא [3] דפגם
 מעיקרא, ופליגי; וכי תימא: הכי נמי

(עבודה זרה סח, ב)

כדברי זירא (דחימוץ יותר מדאי - שבח הוא לענין חימוץ עיסות אחרות) - תא שמע
 מסיפא: 'היין שנפל לתוך עדשים, וחומץ שנפל לתוך גריסין -
 אסור; ורבי שמעון מתיר'; והא הכי נמי דפגם מעיקרא, ופליגי!
 וכי תימא הכי נמי, כדשני ליה עולא לרבי חגא 'כשהשביח ולבסוף
 פגם' - ומי פליגי כשהשביח ולבסוף פגם? והא קתני [2] 'נפל של
 תרומה תחלה (דהשביח ולבסוף פגם הוא) דברי הכל אסור (ומודי רבי שמעון בה) ' !?
 אלא לאו שמע מינה בפגם מעיקרא מחלוקת?
 שמע מינה.

הני תלתא בבי דקתני (רישא היכא דנפלו כאחת, ואשמועינן פלוגתא; מציעתא 'נפל של תרומה
 תחלה' בבא דסיפא: 'יין שנפל לתוך עדשים') - למה לי? בשלמא בבא דסיפא, קא
 משמע לן בפוגם מעיקרא מחלוקת; מציעתא נמי: השביח ולבסוף פגם
 דברי הכל אסור! אלא רישא למה לי? השתא: ומה סיפא דלא קא
 משבח כלל (יין בעדשים) אסרי רבנן - רישא דקא משבח (דתרומה אשביחה בהדי
 שאור דחולין ברישא, והדר פגמה תרוייהו) מיבעיא?
 אמר אביי: רישא - לרבי שמעון אצטריך (לאשמועינן דרבי שמעון מתיר),
 והכי קאמרי ליה רבנן לרבי שמעון: עיסה זו ראויה להחמיץ בשתי
 שעות; מי גרם לה שתחמיץ בשעה אחת (ונמצא דהשביחו ולבסוף פגם)? איסור
 (ובההיא הא קא מודית לן דאסור) !
 ורבי שמעון?

כשהשביחו - שניהם השביחו (ולא האיסור לבדו השביחו), כשפגמו - שניהם
 פגמו.

לרבי שמעון - ליצטרף היתר ואיסור בהדי הדדי, וליתסר (משום
 משביח ולבסוף פגם, דמודי רבי שמעון בה) ?

תוספות על הש"ס, תוס' מסכת עבודה זרה דף סח/ב ד"ה לרבי שמעון
 ד"ה לרבי שמעון ליצטרפו היתר ואיסור. וא"ת אמאי לא תלי פלגותיהו בזה וזה גורם, כההיא דסוף
 פרק 'כל הצלמים' (לעיל דף מט.)? וי"ל דהיינו דוקא שאין בזה כדי להחמיץ ולא בזה כדי
 להחמיץ, כי מצטרפי - הוה ליה 'זה וזה גורם', אבל כשיש בכל אחד כדי להחמיץ - אין שייך 'זה וזה
 גורם' ואפילו מאן דשרי התם - אסר הכא.

רבי שמעון לטעמיה, דאמר: אפילו איסור ואיסור נמי לא
 מיצטרפי, דתנן [ערלה פ"ב מ"א בנוסח מקוצר] 'הערלה וכלאי הכרם מצטרפין (אם
 נפלו שניהם לפחות ממאתים); רבי שמעון אומר: אין מצטרפין' !
 תוספות עבודה זרה דף סח, ב ד"ה רבי שמעון לטעמיה דאמר אפי' איסור ואיסור לא מצטרפי דתנן הערלה
 והכלאים מצטרפים ר"ש אומר אין מצטרפין.

תימה: דבמעילה (דף יח.) פריך מהא דקאמר ר' שמעון 'הערלה והכלאים אין מצטרפין' אההיא דר' שמעון דאמר
 'כל שהוא למכות'; וא"כ למ"ל צירוף? ומשני: התם 'אין מצטרפין' = 'אין צריכין לצרף'; פירושו: דבכל שהוא נמי
 מיחייב, והכא משמע דאין מצטרפין ממש קאמר: שאין מצטרפין לחייב?

ותירץ ר"ת דההיא דהתם דפריך מינה במסכת מעילה - היינו מתנייתא דהתם, דמסכת ערלה, דאמרין נמי דבי
 שמעון אומר אין מצטרפין גבי ערלה וכלאי הכרם, והתם מיירי בערלה וכלאי הכרם שהם בעינייהו, בלא
 תערובת! ולכן קאמר אין צריכין לצרף; וההיא דמיתת הכא - לאו היינו מתני' דמסכת ערלה, אלא היינו
 מתני' דמיתרי בתערובת, והכי איתא התם: 'הערלה והכלאים אסורין ומצטרפין זה עם זה; ר"ש אומר אין
 מצטרפין' והכי פירושו: דת"ק סבר דמצטרפין זה עם זה לאסור התערובת דהיתר אי ליכא מאתים: שאם נפל
 חצי לוג מערלה וחצי מכלאי הכרם לפחות ממאתים לוגין דהיתר - מצטרפין לאסור התערובת; ור"ש אומר: אין
 מצטרפין לאסור: דכיון דאיכא מאתים דהיתר מערלה לחוד או מכלאי הכרם - מותר אע"ג דליכא מאתים מן
 כולם; והשתא ניחא: דעל כרחק הך אין מצטרפין - ממש קאמר, כדפי', דליכא למימר 'אין צריכין לצרף
 קאמר' כי ההיא דמסכת ערלה; ומשום ד'כל שהוא למכות', כדקאמר התם דבי שמעון - כל שהוא למכות'

היינו דוקא באיסור בעיניה, אבל ע"י תערובות בהיתר – לא; דאל"כ - לא תמצא שום ביטול לרבי שמעון, לא ברוב ולא בס' ולא במאיתם! אלא ודאי באיסור מעורב בהיתר מודה רבי שמעון, כדפי'; אבל היכא דלא שייך ביטול, כגון היכא דאיכא טעם - חשבין ליה כאלו היה האיסור בעין, דהא טעם כעיקר, כדפ"ל.

ההוא עכברא דנפל לחביתא דשיכרא; אסריה רב לההוא שיכרא. אמרוה רבנן קמיה דרב ששת: נימא קסבר נותן טעם לפגם אסור? אמר להו רב ששת: בעלמא סבר רב נותן טעם לפגם מותר, והכא (גבי שרץ - היינו טעמא דאסור בפגם) חידוש הוא: דהא מימאס מאיס ובדילי אינשי מיניה (ובלאו אזהרה בדילין אינשי מיניה), ואפילו הכי אסריה רחמנא (ולמה ליה דאזהר רחמנא עליה?)! הלכך (שמע מינה): נותן טעם לפגם נמי אסור! תוספות ד"ה דהא מאיסא ובדילי אינשי מיניה. פ"ה וא"כ למ"ל דאסריה רחמנא דהיינו חידושיה! וכן פירש לקמן גבי שכבת זרע; ול"נ: דנהי דמאיס ובדילי אינשי מיניה, מ"מ לא הוה ידעין דהאוכלו בלאו האוכל שרץ, וכן שיהא טמא בשכבת זרע; ועוד: דא"כ לא הוי 'חידוש' בעלמא בכל מקום בתלמוד: דחידוש בעלמא ר"ל איסור מכלל היתר או היתר מכלל איסור; לכן נראה דהא בדילי אינשי מיניה - וא"כ מן הדין היה לנו להתירו, משום דהוי פגם, ונותן טעם לפגם בעלמא מותר! ואפ"ה אסריה רחמנא - אף כל נט"ל דשרצים – אסור, כיון שכך איסור דשרצים! והשתא ניחא: דהוה כשאר חידוש דעלמא שבכל התלמוד, דהוא איסור מכלל היתר.

אמרו ליה רבנן לרב ששת: אלא מעתה (אי חידוש הוא) - ליטמא לח ויבש (שהרי מאוס הוא, ובדילי אינשי ממגעו - למה ליה דאזהר רחמנא עליה? שמע מינה אפילו כשהוא יבש מטמא), אלמה תנן 'מטמאין לחים ואין מטמאין יבשים'? תוספות ד"ה אלא מעתה ליטמא לח ויבש. כיון דחידוש הוא, כדאמר; וא"ת מאי פריך? בשלמא גבי איסור - הוי חידוש: כיון דנט"ל בעלמא שרי, והכא אסריה רחמנא; אלא גבי טומאה - מה בכך אי הוי פגם? הא גבי טומאה אין לחלק בין פגם לשבח? וי"ל דגבי טומאה נמי הוי חידוש מה שהוא מטמא במה שהוא פגם, שהרי גלי קרא בנבלה דשאניה דאוייה לגר - דהיינו שהסריחה - אינה קרויה 'נבלה'.

ולטעמין - שכבת זרע טמא לח ויבש, אלמה תנן (במסכת נדה (דף נד):) ' (אבל השרץ ושכבת זרע) מטמאין לחין ואין מטמאין יבשין ' (אלא לאו שמע מינה: לא מאיס שרץ, ולא חידוש, ואיצטריך לאזהורי עליה: דעובדי כוכבים אכלי! וליטעמין שכבת זרע - הא ודאי ממאיס, ובדילי אינשי ממגעו, וחידוש הוא - תטמא לח ויבש) ? אלא מאי אית לך למימר, [ויקרא כב, ד] איש איש מזרע אהרן והוא צרוע או זב בקדשים לא יאכל עד אשר יטהר והנגע בכל טמא נפש או איש אשר תצא ממנו] שכבת זרע אמר רחמנא: בראויה לה זריע? הכי נמי (אלא שאני לענין טומאה: אף על גב דחידוש הוא - גזירת הכתוב היא דלח, ולא יבש) : (דכתיב [ויקרא יא, לב]:) [וכל אשר יפל עליו מהם] במותם [יטמא מכל כלי עץ או בגד או עור או שק כל כלי אשר יעשה מלאכה בהם במים יובא וטמא עד הערב וטהר] אמר רחמנא: כעין מותם (כשהן לחין) !

מתקיף לה רב שימי מנהרדעא: ומי מאיס? והלא עולה על שלחן של מלכים?!

אמר רב שימי מנהרדעא: לא קשיא: הא בדדברא (אשקור"ל בלע"ז), הא בדמתא (עכבר של יישוב מאיס) .

אמר רבא: הלכתא נותן טעם לפגם מותר; ועכברא בשיכרא לא ידענא מאי טעמא דרב: אי משום דקסבר נותן טעם לפגם אסור, ולית הלכתא כוותיה, אי משום דקסבר נותן טעם לפגם מותר, ועכברא בשיכרא - אשבוחי משבח?!

איבעיא להו:

(עבודה זרה סט, א)

נפל [עכבר] לגו חלא - מאי (מי אמרין: החומץ טעמו קשה, ואין השרץ מפיגו לתת בו טעם)?

אמר ליה רב הילל לרב אשי: הוה עובדא בי רב כהנא, ואסר רב כהנא.

אמר ליה: ההוא - אימרטוטי אימרטט (לחתיכות דקות קטנות, ושרץ - איסורו בכעדשה, כטומאתו, וחיישינן דלמא בולע חתיכות שרץ בהדי חומץ) .

תוספות ד"ה ההוא אימרטוטי אימרטט. יש לתמוה עכשיו היאך אנו אוכלים דבש דבורים: והלא רגלי הדבורים מעורבים בדבשו! ואף על גב דהוי פגם - מ"מ השרץ עצמו דאיפגם מיסתר לכולי עלמא! ? לכ"נ לר"ת דודאי רגלי הדבורים, כיון דעצמות בעלמא נינהו – מותרים, דהא העצמות טהורים, דתנן במסכת ידים [פ"ד מ"ו] 'עצמות החמור טהורות', ורגלי הדבורים - כעצמות החמור! והא דאמרין [אהלות פ"א מ"ז; נדה מג, ב] 'אברים אין להם שיעור' אפילו 'פחות מכית מן המת ופחות מכעדשה מן השרץ' - היינו לענין טומאה, וכגון דאיכא בשר עלויה; הא לאו הכי – טהורין, ולענין אכילה שפיר דמי.

רבינא סבר לשעורי במאה וחד, אמר: לא גרע מתרומה, דתנן [תרומות 9"ד מ"ז] 'תרומה עולה באחד ומאה'!

תוספות ד"ה סבר לשעורי בק"א אמר לא גרע מתרומה כו'. תימה: נהי דתרומה ניהו כשהוא בקדירה בדבר לח בטלה בס', כדאמר פרק 'גיד הנשה' (חולין דף צד.) 'קדירה ... שבשל בה תרומה - לא יבשל בה חולין, ואם בשל - בנותן טעם'; וי"ל דס"ל כיון שטעמו חזק בשכר - יש לדמותו לתרומה לדבר יבש. וא"ת אמאי לא בטיל באחד ומאתים, כמו ערלה וכלאי הכרם? - וי"ל דשאני התם משום דהוי איסור הנאה, לכך לא ילפינן מיניה שרצים דשרו בהנאה, אבל תרומה - שרי בהנאה.

אמר ליה רב תחליפא בר גיזא לרבינא: דלמא כתבלין של תרומה בקדירה דמי, דלא בטיל טעמיהו. רב אחאי שיער בחלא בחמשינ (כיון דחומץ טעמו קשה - לא בעי שתין לבטוליה, דאפילו בחמשינ לא יהיב ביה טעמא);

רב שמואל בריה דרב איקא שיער בשיכרא בשיתין; והלכתא: אידי ואידי בשיתין, וכן כל איסורין שבתורה (בששים; וכן הלכה רווחת בישראל: דמין בשאינו מינו בששים, חוץ מחמץ; אבל מין במינו - מוקמינן בפסחים (דף ל.) הלכתא במשהו, כרב, וטעמא משום דכל איסורין שבתורה מין במינו במשהו, כרב; ובחמץ - גזירה שאינו מינו אטו מינו).

משנה:

עובד כוכבים שהיה מעביר עם ישראל כדי יין ממקום למקום: אם היה בחזקת המשתמר (מפרש בגמרא: שאף על פי שהפליג ישראל מן העובד כוכבים מיל, אם לא הודיעו שהוא מפליג) - מותר (דמירתת עובד כוכבים: כל שעתא השתא אתי); אם הודיעו שהוא מפליג (שמתרחק; וחביות סתומות היו) - (שיעורו ב) כדי שישתום וישתום ויגוב (אם שהה כדי שיקוב העובד כוכבים נקב במגופת החבית, ויחזור וישתום הנקב, ותיבש הסתימה - אסור);

רבן שמעון בן גמליאל אומר: כדי שיפתח את החבית ויגוף (ויעשה מגופה אחרת חדשה) ותיגוב (ותיבש; אבל לשתימת חור - לא חששו, משום דמינכרא; ו'שתום' לשון 'שתום העין' (במדבר כד, א): עין פתוחה דשפיר חזי) (רשב"ג אומר: אינו נאסר אלא עד שישהא כדי שיפתח את כל מגופת החבית, ואי אפשר לנוטלה שלא תשבר כולה).

המניח יינו בקרון או בספינה (עם העובד כוכבים), והלך לו (ישראל) בקפנדריא (דרך קצרה): נכנס למדינה ורחץ (במרחץ) - מותר (כיון דעובד כוכבים לא ידע דשהי מרתת ולא נגע);

אם הודיעו שהוא מפליג - כדי שישתום וישתום ויגוב; רבן שמעון בן גמליאל אומר: כדי שיפתח את החבית ויגוף ותיגוב.

המניח עובד כוכבים בחנות, אף על פי שיצא ונכנס - מותר; ואם הודיעו שהוא מפליג - כדי שישתום וישתום ויגוב; רבן שמעון בן גמליאל אומר כדי שיפתח את החבית ויגוף ותיגוב: היה אוכל עמו על השולחן, והניח לגינין על השולחן ולגין על הדולבקי (משנויי"ר; [בערוך: כלי עץ שמניח בו כלי יין]), והניחו ויצא: מה שעל השולחן - אסור (דמימר אמר עובד כוכבים זה "ישראל זה זמני לאכול ולשתות", ונגע); שעל הדולבקי - מותר (דאין מוכן לסעודה זו); ואם אמר לו "הוי מוזג ושותה" (הואיל וחזק את ידיו ברשות במקצת - סמכא דעתיה ונגע בכליה) - אף שעל הדולבקי אסור; חביות פתוחות (שבבית) - אסורות; סתומות - מותרות (עד שישהא) כדי שיפתח ויגוף ותיגוב (וסתמא כרבן שמעון מדלא קתני 'שישתום').

גמרא:

היכי דמי 'בחזקת המשתמר'?

כדתניא [תוספתא טהרות 9"ד מ"י בשנוי לשון]: 'הרי שהיו חמריהם ופועליהם טעונין טהרות, אפילו הפליג מהן יותר ממיל - טהרותיהם טהורות; ואם אמר להן "לכו ואני בא אחריכם", כיון שנתעלמה עיניו מהם - טהרותיהם טמאות'.

מאי שנא רישא ומאי שנא סיפא (הא קא חזו להו דנגע, דקתני "טעונין טהרות" והני - לאו חביות ניהו שיהו סתומות)?

אמר רב יצחק: רישא במטהר חמריהם ופועליהם לכך (שהטבילין, ומגען טהור). אי הכי - סיפא נמי?!

אין עם הארץ מקפיד על מגע חבירו (הפוגע בו בדרך, ולא נטהר לכך).

אי הכי - אפילו רישא נמי (כיון שהפליג) - נימא הכי (איכא למיחש)?!

אמר רבא :

(עבודה זרה סט, ב)

בבא להם דרך עקלתון (כשבעל הבית יכול לבא דרך עקלתון, דמירתת השתא אתי) .
אי הכי - סיפא נמי ?
כיון דאמר להם "לכו ואני בא אחריכם" - סמכא דעתייהו .

המניח עובד כוכבים בחנותו כו' המניח יינו בקרון או בספינה
כו' :

וצריכא: דאי תנא עובד כוכבים (עובד כוכבים שהיה מעביר כדי יין [ברישא של
המשנה]) - דסבר: דלמא אתי וחזי ליה, אבל בקרון או בספינה -
אימא דמפליג לה לספינתיה ועביד מאי דבעי (ואפילו לא הודיעו שהפליג -
ליתסר) !? ואי תנא בקרון או בספינה - משום דסבר: דלמא אתי
באורחא אחרייתי, וקאי אגודא, וחזי לי; אבל עובד כוכבים
בחנותו - אימא אחיד לה לבבא ועביד כל דבעי? - קא משמע לן .

אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: מחלוקת בשל סיד (במגופה של סיד,
שהיא לבנה - הוא דחיישי רבנן לשתומא: דכיון דלבן הוא לא - מינכר בין חדש לישן), אבל בשל טיט
(שהוא שחור בתחלתו, ואף על פי שהוא נגוב - אינו מלבין עד יום או יומים) - דברי הכל כדי
שיפתח ויגוף ויגוב (לא חיישינן לשתומא, דמינכרא שתימת החור כשאר המגופה, ואינו אסור
עד שישאח כדי שיפתח ויגוף מגופה חדשה ותנגוב) .

מיתיבי: 'אמר רשב"ג לחכמים: והלא סתומו ניכר (אם היה נוקב חור - הרי
הוא ניכר) בין מלמעלה [בצד העליון, החיצוני של הסתימה במכסה החבית] (שזה
חדש, והמגופה ישנה) ובין מלמטה [בצד התחתון, הפנימי של הסתימה במכסה
החבית] (כשיפתח ישראל את המגופה - יראה מתחתיה אותה סתימה, לפי שלמעלה מירח העובד כוכבים
והשווה סתומו, אבל למטה - לא יכול למרח, וניכר) ; אי אמרת בשלמא 'בשל טיט
מחלוקת' - היינו דקתני 'סתומו ניכר בין מלמעלה ובין מלמטה',
אלא אי אמרת 'בשל סיד מחלוקת' (אלא אי אמרת בשל סיד קאמרי רבנן), בשלמא
למטה - ידיע, אלא למעלה - הא לא ידיע (הא לא ידיע שתומו מלמעלה, והכי
קתני 'בין מלמעלה בין מלמטה') ?

רבן שמעון בן גמליאל הוא, דלא ידע מאי קאמרי רבנן, והכי
קאמר להו: אי בשל טיט קאמריהו - סתומו ניכר בין מלמעלה ובין
מלמטה; ואי בשל סיד קאמריהו - נהי דלמעלה לא ידיע, למטה
מיהא ידיע !?

ורבנן, כיון דמלמעלה לא ידיע - לא מסיק אדעתיה דאפין וחזי
ליה; אי נמי זימנין דחלים (מתמלא הנקב מלמטה כלמעלה; 'חלים' = סלד"ר בלע"ז) .
אמר רבא: הלכה כרבן שמעון בן גמליאל, הואיל ותנן סתמא
כוותיה, דתנן: 'היה אוכל על השולחן עמו, והניח לגין על
השולחן, לגין על הדולבקי, והניח ויצא: מה שעל השולחן אסור,
מה שעל הדולבקי מותר, ואם אמר לו "הוי מזוג ושותה" - אף שעל
הדולבקי אסור; חביות פתוחות אסורות, סתומות מותרות כדי
שיפתח ויגוף ותיגוב' .

פשיטא (דתנא סתם לן כוותיה, ורבא - מתניתין אתא לאשמועינן) ?
מהו דתימא: כולה - רבן שמעון בן גמליאל קתני לה (מהו דתימא הא בבא
ד'היה אוכל עמו על השולחן' - סיפא דמילתיה דרבן שמעון, והוא קתני לה, והכי קתני מתניתין: רבן שמעון
אומר "כדי שיפתח ויגוף ותיגוב; היה אוכל עמו כו" - ולא סתמא היא) - (רבא) קא משמע לן
(דסתמא היא) .

וכי מאחר דקיימא לן כוותיה דרבן שמעון בן גמליאל: דלא חייש
לשתומא (לנקיבת חור, שהוא בלא טורח משום דמינכר), והלכתא כוותיה דרבי
אליעזר דלא חייש לזיופא (ולפתיחת חבית כולה נמי, דחייש לה רבן שמעון - לא קיימא לן
כוותיה, דהאי זיופא דטירחא הוא, ואנן קבעינן ב'אין מעמידין' (לעיל דף לא) הלכה כרבי אליעזר דלא חייש
לזיופא דחזות אחד), האידנא מאי טעמא לא מותבינן חמרא ביד עובדי
כוכבים (האידנא אמאי לא מותבינן חביות סתומות ביד עובדי כוכבים) ?
משום שייכא (נקב דק מאד, שהוא במגופת חבית להיות ריח היין יוצא, ויש לחוש שמא יקדח שם
במקצת נ"א: 'במינקת' - ברש"י ברי"ף) ויטעום מן היין) .

אמר רבא: זונה עובדת כוכבים וישראל מסובין אצלה - חמרא שרי:
נהי דתקיף להו יצרא דעבירה -

(עבודה זרה ע, א)
יצרא דיין נסך (לנסוכי) לא תקיף להו; זונה ישראלית ועובדי
כוכבים מסובין - חמרא אסור; מאי טעמא? - הואיל וזילה עליהו
- בתריהו גרירא.

ההוא ביתא דהוה יתיב ביה חמרא דישראל; על עובד כוכבים, אחדה
לדשא באפיה, והוה ביזעא בדשא; אישתכח עובד כוכבים דקאי ביני
דני; אמר רבא: כל דלהדי ביזעא שרי (אף בשתיה, דמירתת ולא נגע), דהאי
גיסא והאי גיסא אסור (אף בהנאה; וכשאין נתפס על כניסתו כגנב עסקין: שהיה לו חלק ביי;
דאי נתפס עליו כגנב - כוליה שרי; ואית דגרסי 'הו ביזיני בדשא': חורין וסדקין ובקיעין; 'ובקעהו' [שמות יד, טז]
תרגומו 'ובזעהו').

ההוא חמרא דישראל דהוה יתיב בביתא: דהוה דייר ישראל בעליונה
ועובד כוכבים בתחתונה (ויין בתחתונה וישראל רואהו מלמעלה); שמעו קל
תיגרא, נפקי; קדים אתא עובד כוכבים, אחדה לדשא באפיה.
אמר רבא: חמרא שרי; מימר אמר: "כי היכי דקדים אתאי אנא -
קדים ואתא ישראל ויתיב בעליונה וקא חזי לי".
(כל 'שרי' דהכא = שרי אף בשתיה, דהא לא נגע קאמרינן; וכל 'אסיר' דהכא - אף בהנאה; ובכולהו הלכתא
כרבא.)

ההוא אושפיזא דהוה יתיב ביה חמרא דישראל; אישתכח עובד
כוכבים דהוה יתיב בי דני.
אמר רבא: אם נתפס עליו כגנב - שרי, ואי לא - אסיר.

ההוא ביתא דהוה יתיב ביה חמרא; אישתכח עובד כוכבים דהוה
קאים בי דני.
אמר רבא: אי אית ליה לאישתמוטי (ולומר "לכך נכנסתי" - סמכא דעתיה, ולא מירתת;
דכי על להך ביתא מעיקרא - אדעתא דלנסוכי על, וסבר: "אי משכחו לי - אשתמיטנא") - (ואף על גב
דבמגע היין לית ליה לאשתמוטי) חמרא אסיר (דאי לאו לנסוכי על - למה ליה דעייל? ולא דמי
למניח עובד כוכבים בחנותו, דהתם: דכיון דברשות עייל, וידעינן למאי עייל - כל זמן שלא הודיעו שמפליג -
מותר, דסבר: "אי נגענא השתא - אתי וחזי לי"), ואי לא (ואי לית ליה לאישתמוטי) - חמרא
שרי (וכיון דבהול הוא על כניסתו - מירתת ולא נגע).
מיתיבי 'ננעל הפונדק (ונתייחד עובד כוכבים עם היין), או שאמר לו "עמוד
מבחוץ" שמור' - אסור (דחיישין דלמא על; כיון דאמר ליה "שמור" - סמכא דעתיה דמפליג
מיניה); מאי? לאו אף על גב דלית ליה לאישתמוטי?
לא, בדאית ליה לאישתמוטי.

ההוא ישראל ועובד כוכבים דהוה יתיבי וקא שתו חמרא; שמע
ישראל קל צלויי בי כנישתא, קם ואזל.
אמר רבא: חמרא שרי; מימר אמר "השתא מדכר ליה לחמריה והדר
אתי".

ההוא ישראל ועובד כוכבים דהוה יתיבי בארבא; שמע ישראל קל
שיפורי דבי שימשי (של ערב שבת, שהיו תוקעין להבדיל בין קדש לחול); נפק ואזל.
אמר רבא: חמרא שרי; מימר אמר "השתא מדכר ליה לחמריה והדר
אתי"; ואי משום שבתא (ואי תימא דסמכא דעתיה דעובד כוכבים משום דלא אתי ישראל
בשבתא) - האמר רבא: אמר לי איסור גיורא: כי הוינן בארמיותן,
אמרינן "יהודאי לא מנטרי שבתא, דאי מנטרי שבתא - כמה כיסי
קא משתכחי בשוקא"! ולא ידענא [ואינהו לא ידעו] דסבירא לן
כרבי יצחק, דאמר רב יצחק: המוצא כיס בשבת - מוליכו פחות
פחות מארבע אמות (ועומד ל'פוש', וליכא 'עקירה מתחילת ארבע לסוף ארבע').

ההוא אריא דהוה נהים במעצרתא; שמע עובד כוכבים, טשא (נתחבא)
ביני דני.
אמר רבא: חמרא שרי; מימר אמר "כי היכי דטשינא אנא - איטשא
נמי ישראל אחוריי, וקא חזי לי".

הנהו גנבי דסלקי לפומבדיתא, ופתחו חביתא טובא.
אמר רבא: חמרא שרי; מאי טעמא? רובא גנבי - ישראל נינהו.

הוה עובדא בנהרדעי, ואמר שמואל: חמרא שרי.
כמאן? כרבי אליעזר, דאמר: 'ספק ביאה' (דלא ידעינן עובד כוכבים אי על, אי לא על) - 'טהור' (ומשום הכי שרי: דשני לן ספק ביאה - מביאה ודאי וספק מגע), דתנן [טהרות פ"ו מ"ה] 'הנכנס לבקעה' (בקעה = שדות הרבה זו אצל זו) בימות הגשמים (שזרועה היא, ואין רבים דורסין אותה, והוי רשות היחיד לטומאה, וספיקא שאירעה בה הוי ספיקא טמא), וטומאה בשדה פלונית (באחת מן השדות, ואין אנו יודעין איזו היא), ואמר "הלכתי במקום הלז (בבקעה זו) ואיני יודע אם נכנסתי לאותה שדה, אם לא נכנסתי", רבי אליעזר אומר: ספק ביאה - טהור, ספק מגע (דאמר "נכנסתי לשדה שהטומאה בה, ואיני יודע אם נגעתי בטומאה אם לא") - טמא!
[## ספק טומאה נלמד מסוטה; ובסוטה ההלכה היא שאם יש ספק שנסתרה - טהורה, ודין סוטה יש רק אם ודאי נסתרה, והספק לגבי המעשה; לפיכך רבי אליעזר אומר שארם ספק אם היה במקום - אין טומאה.]
לא, שאני התם: כיון דאיכא דפתחי לשום ממונא (דפתחי חביות לשום ממונא, וכיון דחזו דחמרא הוא - פרשי, דבגניבותיהו טרידי, ולא מנסכי) - הוה ליה ספק ספיקא (ספק ישראל ספק עובד כוכבים; ואם תימצי לומר עובד כוכבים - ספק נגע ספק לא נגע! ובהא - אפילו רבנן מודו, וכי פליגי רבנן עליה דרבי אליעזר - היכי דמליא שדה טומאה: דאי על לה - לא אפשר דלא האהיל, דליכא אלא חד ספק).

תוספות בבא בתרא דף נה, ב"ד רבי אליעזר מטהר. רשב"ם פירש דפליגי: דרבי אליעזר חשיב ליה ספק ספיקא, ורבנן לא חשיבי ליה אלא ספיקא אחת; ורש"י פירש בפרק בתרא דע"ז (דף ע. ושם) דאייירי בשדה מלאה טומאה, ופליגי: דר"א סבר: אע"ג דליכא אלא חדא ספיקא, כיון דליכא ספק מגע אלא ספק ביאה - טהור, והיינו טעמא: דטומאה מסוטה גמרינן, וגבי סוטה - הוי ספק מגע, ולא ספק ביאה, דודאי (נסתרה) [צ"ל 'נסתרה']; וחכמים מטמאין, כיון דאין כאן אלא ספיקא אחת. וסוגיא דע"ז מוכחת כפרש"י: דר"א מטהר אילו בספיקא אחת דקאמר עובדא הוה בנהרדעא ואמר שמואל חמרא שרי כמאן רבי אליעזר דאמר ספק ביאה טהור פ"י: דמטעם רוב גנבי ישראל נינהו לא מצינן למימר דשרא שמואל כדשרא רבא לעיל בעובדא דפומבדיתא: דדוקא בפומבדיתא הוה רוב גנבי ישראל, דרעים היו, כדאמרינן לעיל (דף מו.) 'זא אחו' לך רמאי דפומבדיתא' ואמרינן (חולין דף קכו.) 'פומבדיתא לווייך - אשני אושפיון' ומשני לה: 'שאני התם, כיון דאיכא דפתחי לשם ממונא - הוה ליה ספק ספיקא'; פ"י ספק גנבי עכו"ם, ספק גנבי ישראל; ואם תמצי לומר עכו"ם - אימור לא נגע, כיון דידעי ע"י ריח שהיה יין - לא היו וחוששין בו; משמע דלמאי דהוה בעי לאוקומי כרבי אליעזר, דסלקא דעתך דלא פתחי לשם ממונא, ובודאי נגע - הוי שרי אף על גב דליכא אלא חדא ספיקא: אם עכו"ם אם ישראלים, משום דהוי ספק ביאה: אם באו עכו"ם לשם או לאו! ומיהו קשה מההוא פולמוס (ע"ז דף ע.) דסליק לנהרדעא, ושרייה רבי אלעזר, וקאמר רב דימי: לא ידענא אי משום דסבר כרבי אליעזר, דסבר ספק ביאה טהור, אי משום רוב דאתו בהדי דפולמוס - ישראל נינהו! ופריק: 'ספק ביאה? ספק מגע הוא!' ומשני: 'כיון דפתוח חביות טובא - אימור אדעתא דממונא פתח, וכספק ביאה דמי'; ואע"ג דתלינן אדעתא דממונא והוי ס"ס - אפ"ה לא שרי אלא לר"א, ולעיל שרי שמואל בהאי טעמא אפילו לרבנן! ופרש"י התם: גנבי - נהרדעא לא הוה ידעי אם רוב עכו"ם או רוב ישראלים, ושרי אפילו לרבנן, דספק ספיקא היא; אבל הנהו דאזלי בתר פולמוס - הוה ידע רבי אליעזר דשרא אם רוב ישראל הם אם רוב עכו"ם, הלכך: אף על גב דאיכא למימר דאתו אדעתא דממונא - ליכא אלא חדא ספיקא: אם היו רוב עכו"ם, ושרי לרבי אליעזר, כיון דפתוח חביות טובא: דמוכחא מילתא דלשם ממונא באו, ולא מנסכי, דהוי כבולשת שנכנסה לעיר בשעת מלחמה, דקתני: 'אלו ואלו מותרות' הלכך אף על גב דספק מגע הוא, כיון דמוכחא מילתא לקולא - כספק ביאה דמי; ומיהו קשה לר"ת לשני הפירושים: דבמסכת טהרות (פ"ו מ"ד) מוכח דרבנן מטמאין אפי' בספק ספיקא, דתנן 'כל שאתה יכול לדבות ספיקות וספיקי ספיקות: ברה"י טמא ברה"ד טהור; כיצד כו' ואח"כ קתני: 'הנכנס לבקעה בימות הגשמים' דמייתי הכא, ומיהו ההוא דע"ז נוכל לפרש כשיטת רש"י: דר"א שרי אפי' בספיקא אחת, כדמוכח הסוגיא, ורבנן - נהי דבטומאה מחמירי לטמאות אפי' בספק ספיקא, ביינן נסך - שריא ספק ספיקא; ור"ת מפרש דפליגי: דרבנן מטמאו אפילו בכמה ספיקות, משום דמן הדין אפילו בחדא ספיקא טהור, דאוקמה אחזקיה, וילפינן מסוטה דטמא; וא"כ מה לי חדא ספיקא מה לי תרי ספיקי? דהא אפי' בחדא ספיקא הוה לן למימר דטהור! ור"א סבר אין לך בו אלא חידושו, ודוקא חדא ספיקא טמא; ואתי שפיר ההוא דפולמוס, דמשמע אפילו בספק ספיקא לא שרי אלא לר"א דוקא; ובההיא עובדא דנהרדעא - לא גריס ר"ת 'לא שני התם כו'; דלהאי גירסא משמע דמודו רבנן דבספק ספיקא שרי, ור"א שרי אפילו בספיקא אחת! אלא מפרש ר"ת: 'כמאן? כר"א' בניחותא גריס, והדר גריס: 'האי ספק ביאה? ספק מגע הוא' ולא דוקא 'ספק מגע' קאמר, דאדרבה: ספק ביאה הוא: דספק אם באו עכו"ם שם אם לאו: דאימור ישראל נינהו! אלא לספיקא אחת קרי 'ספק מגע', דספק ביאה דר"א - היינו ספק ספיקא; והכי פריך: והא ספיקא אחת היא? ואפי' לר"א לא שרי בספיקא אחת! ואי תימא: ומנ"ל דלרבנן אפילו ביינן נסך אסרי בספק ספיקא? ויש לומר דבכמה דוכתי מדמה במס' ע"ז חומרא דיינן נסך לחומרא דטהרות.

תוספות בבא בתרא דף נה, ב"ד רבי אליעזר מטהר. נראה דגרסינן 'רבי אלעזר'; דאי ר' אליעזר - היכי בעי למימר ב' בתרא דע"ז (דף ע. ושם) דשמואל ורבי אלעזר כ' אליעזר? והא שמואל ור' אלעזר - אית להו סוף פ"ק דנדה (דף ח.) דאין הלכה כ' אליעזר בסדר טהרות אלא בד', והן בסדר טהרות היא!

(עבודה זרה ע, ב)

ההיא רביתא (תינוקת עובדת כוכבים) דאישתכח דהות בי דני והות נקיטא אופיא (אשקומא [קצף] של יין) בידה.

אמר רבא: חמרא שרי; אימר 'מַנְכָּה דחביתא שקלתיה' [את הקצף היא מצאה מבחוץ לחביות] ' (ודוקא רביתא דאינה יודעת בטיב ניסוך, ולא מסרה נפשה למינגע; אבל גדולה, מכי חזינן דנקיטא אופיא - לא תלינן לקולא), ואף על גב דליכא תו (שאין שם אופיא עוד, ואיכא למימר 'הא - ודאי בגו חביתא שקלתה') - אימר אתרמוי איתרמי לה (דהך אופיא [אותו גוש קצף] הוא דהואי התם).

ההוא פולמוסא (ראש הגייס: שר צבא) דסליק לנהרדעא; פתחו חביתא טובא. כי אתא רב דימי - אמר: עובדא הוה קמיה דרבי אלעזר, ושרא, ולא ידענא אי (שרא משום ספק עובד כוכבים ספק ישראל, ו) משום דסבר לה כרבי אליעזר, דאמר 'ספק ביאה - טהור' (ולקמיה פריך: 'הא - לאו ספק ביאה הוא, דודאי עובדי כוכבים היו), אי משום דסבר 'רובא דאזלי בהדי פולמוסא - ישראל נינהו' (ואזלינן בתר רובא, דליכא ספיקא). אי הכי - האי 'ספק ביאה' ? 'ספק מגע' הוא !? כיון דמפתחי טובא (הרבה יותר מכדי צורך שתייתן) - אימא אדעתא דממונא פתחו (מוכחא מילתא דאדעתא דממונא פתחו, ובגנבותיהו טרידי, ודמי לבולשת שנכנסה לעיר בשעת מלחמה, דקתני מתניתין 'אלו ואלו מותרות'; הלכך: אף על גב דספק מגע הוא, כיון דמוכחא מילתא - לקולא), וכספק ביאה דמי.

ההיא מסוביתא (מוכרת יין בחנות, כמו 'זולל וסובא' (דברים כא, ב) 'סבאך מהול במים' (ישעיה א, כב)) דמסרה לה איקלידא מפתחה (מפתח שמירת מפתחות; ולא סמכא דעתה ליכנס, ונתפסה כגנב) לעובדת כוכבים.

אמר רבי יצחק אמר רבי אלעזר: עובדא הוה בי מדרשא, ואמרו: לא מסרה לה אלא שמירת מפתח בלבד.

אמר אביי: אף אנן נמי תנינא: 'המוסר מפתחות לעם הארץ - טהרותיו טהורות, לפי שלא מסר לו אלא שמירת מפתח בלבד'; השתא טהרותיו טהורות - יין נסך מיבעיא (בניחותא, ומסייע לרב דימי) ? למימרא דטהרות אלימי מיין נסך (מדנקט לה בלשון 'קל וחומר') ? אין! דאיתמר: 'חצר שחלקה במסיפס (מחיצה נמוכה, עם הארץ מצד זה וחבר שטהר טהרות מצד זה): אמר רב: טהרותיו טמאות; ובעובד כוכבים - אינו עושה יין נסך (דנתפס עליו כגנב; אלמא טהרות אלימי); ורבי יוחנן אמר: אף טהרותיו טהורות.'

מיתיבי: '(שתי חצירות זו לפני זו): הפנימית של חבר והחיצונה (הפתוחה לרשות הרבים) של עם הארץ (דאין לו לעם הארץ דריסת הרגל על הפנימית): אותו חבר שוטח שם (בפנימית) פירות ומניח שם כלים, ואף על פי שידו של עם הארץ מגעת לשם' (אבל אי הוי איפכא: דחיצונה של חבר, כיון דהוי לעם הארץ דריסת הרגל בחיצונה - אין חבר שוטח שם פירותיו); (מכל מקום) קשיא לרב (דקתני 'אף על פי שידו של עם הארץ מגעת לשם') !?

אמר לך רב: שאני התם: שנתפס עליו כגנב (דמה לו בפנימית? אבל חלוקה, דכחצר אחד דמי - כי עייל ידיה לא מתפס כגנב).

תא שמע: [תוספתא טהרות פ"ט מ"ו]: 'רבן שמעון בן גמליאל אומר: גגו של חבר למעלה מגגו של עם הארץ - אותו חבר שוטח שם פירות, ומניח שם כלים, ובלבד שלא תהא ידו של עם הארץ מגעת לשם' - קשיא לרבי יוחנן?

אמר לך רבי יוחנן: שאני התם, דאית ליה לאישתמוטי: מימר אמר "אימצורי קא ממצרא (אני מכוין למדת בנין, שאני רוצה למדוד, לכך הושתתי את ידי)" (לשון אחר מתשובת הגאונים: מתמוגג אני [אשטנדלינ"ר בלע"ז] וגרסינן 'אימצודי קא ממצדנא').

תא שמע: 'גגו של חבר בצד גגו של עם הארץ (שאינו גבוה ממנו, וליכא למימר "מתמוגג אני" כשמושיט ידו שם): אותו חבר שוטח שם פירות ומניח שם כלים, ואף על פי שידו של עם הארץ מגעת לשם'; קשיא לרב!?

אמר לך רב: לאו איכא רבי שמעון בן גמליאל דקאי כוותי? אנא דאמרי כרבי שמעון בן גמליאל (דאמר לעיל 'ובלבד שלא תהא ידו של עם הארץ מגעת שם'; ולרב לא שאני ליה בין שגג חבר למעלה, בין שהוא שוה לו).

משנה :

בולשת (חיל) שנכנסה לעיר (על שם שמחפשין וחותרין קרי להו 'בולשת' כדמתרגמינן 'ויחפש' בראשית לא, לה - ובלש) :

בשעת שלום: חביות פתוחות אסורות, סתומות מותרות;
בשעת מלחמה: אלו ואלו מותרות, לפי שאין פנאי לנסך.

(עבודה זרה עא, א)

גמרא:

ורמינהי: 'עיר שכבשוה כרקום (מתרגמינן 'מצור' = כרקומין) - **כל כהנות**
שבתוכה פסולות (כל כהנות הנמצאות בתוכה פסולות לבעליהן, דאשת כהן אסורה אף באונס; אבל אשת ישראל - לא) ' (הא הכא דשעת מלחמה היא, וקתני 'אסורות', דיש פנאי לבעול) ?
תוספות ד"ה ורמינהי עיר שכבשוה כרקום. וא"ת דלמא ההיא מיירי לאחר גמר המלחמה, דאז יש להם פנאי? וי"ל דמשמע בכל ענין, אפילו קודם גמר המלחמה.
אמר רב מרי: לנסך אין פנאי (דיצר הניסוך לא תקיף להו, וטרודין במלחמה),
לבעול יש פנאי (דתקיף להו יצרייהו) .

משנה:

האומנין של ישראל ששלח להם עובד כוכבים חבית של יין נסך
בשכרן - מותר לומר "תן לנו את דמיה" (דהא לא קנו לה והוא אינו חייב להן אלא מעות; ותניא לעיל (דף טו.) 'ישראל שנושה בעובד כוכבים מנה, מכר עבדות כוכבים והביא לו, יין נסך והביא לו - מותר') ;
משנכנסה לרשותן - אסור.

גמרא:

אמר רב יהודה אמר רב: מותר לאדם לומר לעובד כוכבים "צא והפס
עלי מנת המלך (ארנונא שהיו נותנין מתבואותיהן ומבהמותיהן עישור) " (וישראל זה, שחייב לתת למלך יין - מותר לומר לעובד כוכבים: "הפס עלי" אף על גב דקא יהיב האי עובד כוכבים יין נסך והאי ישראל הוא פרעיה דמיה: כיון דהוה מצי לסלוקי לשליחא דמלכא בזוזי, כי יהיב ליה עובד כוכבים יין נסך - לאו שלוחיה דישאל הוא) .

מיתיבי: 'אל יאמר אדם לעובד כוכבים "עול תחתי לעוצר (היכנס במקומי להפיס את השוטר) " (כמו 'זה יעצור בעמי' (שמואל א ט, יז); לישנא אחרינא: לשון 'אוצר': שממונה על אוצרות יין ושמן של מלך לגבות ולאצור) ! ?

אמר ליה רב: "עול תחתי לעוצר" קאמרת (כיון דאמר ליה "עול תחתי" הוי משמע "הוי במקומי", וכל מאי דיהיב ליה עובד כוכבים - הוי כאילו יהביה ישראל, דהא במקומו הוא) ? **הא** (דרב יהודה) **לא דמיא אלא להא** (לסיפא): **'אבל אומר לו "מלטני מן העוצר"'** (דאפשר לסלוקיה בזוזי; הלכך למיתב ליה חמרא - לאו שלוחיה הוא) .

משנה:

המוכר יינו לעובד כוכבים: פסק (עמו מעות) **עד שלא מדד - דמיו**
מותרין (מפרש בגמרא טעמא איכא: דמוקי לה משום משיכה בעובד כוכבים קנה, הלכך: כשמודד - היינו משיכה, וקניייה עובד כוכבים מיד, דהוה ליה לישראל זוזי גבי דעובד כוכבים בהלואה, ויין נסך לא הוי עד דנגע ביה) ;

מדד עד שלא פסק - דמיו אסורין (דעובד כוכבים לא קניייה במשיכה: דכיון דלא פסק דמיו - לא סמכה דעתיה; הלכך: כי נגע ביה - הוי יין נסך דישאל; ואיכא דמוקי לה כשהקדים לו עובד כוכבים מעות לישראל; ובגמרא מפרש לה) .

גמרא:

אמר אמימר: משיכה בעובד כוכבים קונה (אף על גב דלא יהיב עובד כוכבים דמי לישראל, משיך מיניה - קניייה; וכן ישראל מעובד כוכבים) ; **תדע: דהני פרסאי משדרי פרדשני** (דורון) **להדדי ולא הדרי בהו** (השולחין; אלמא במשיכה קניייהו המקבלין; לישנא אחרינא, מתשובת הגאונים 'פרדשני': מי שיש לו כור חיתין למכור, פוסק דמים ללוקח, והולך לביתו, ומשגר לו קב חיתין לראות כמה הן יפות; ואם מעכב הלוקח אותו קב אצלו - מתקיים המקח, ואם אינו חפץ בהן - מחזירו) .

תוספות על הש"ס, תוס' מסכת עבודה זרה דף עא/ד ד"ה אמר אמימר משיכה בעובד כוכבים קונה תדע דהני פרסאי משדרי פרדשני אהדדי ולא הדרי בהו: אומר ר"י דאין זה עיקר הטעם, אלא משום דאמימר סביר כר' יוחנן דאמר מעות קונות, ודריש 'לעמיתך' (ויקרא כה, יד) בכסף, לעובד כוכבים במשיכה, כדאמר בבכורות (דף יג: ושם); ומה שמביא ראה מפרדשני דפרסאי - אין זה כ"א אמתלא בעלמא: שמנהג אבותיהם מן הפרסיים שאינם חוזרים אחר המשיכה, שמע מינה שכך הדין.

רב אשי אמר: לעולם אימא לך משיכה בעובד כוכבים אינה קונה (אלא במתן מעות קנו), והאי דלא הדרי בהו - דרמות רוחא הוא (גסות) דנקיטא להו.

תוספות ד"ה פרדשני דורנות ולא הדרי בהו: אלמא קננהו במשיכא; ל"א מתשובת הגאונים: מי שיש לו כור חטים כו'; פי' בקונט' זה עיקר, דלישנא קמא - קני במתנה הוא, והוא בא לומר דמשיכה קונה במקח וממכר! ואור"י: דאפילו למ"ד אינה קונה, כרב אשי בסמוך, הני מילי כגון דאיכא כספא, אבל במציאה ומתנה - דליכא כספא - כ"ע מודו דקני במשיכה או בהגבהה.

אמר רב אשי: מנא אמינא לה? מדאמר להו רב להנהו סבויתא (מוכרי יין): "כי כיליתו חמרא לעובדי כוכבים - שקלו זוזי מינייהו והדר כילין להו, ואי לא נקיטו בהדיהו זוזי - אוזיפונהו והדר שקילו מינייהו, כי היכי דתיהוי הלואה גבייהו, דאי לא עבדיתו הכי, כי קא הוי יין נסך - ברשותיכו קא הוי, וכי שקילתו - דמי יין נסך קא שקילתו"; ואי סלקא דעתא משיכה בעובד כוכבים קונה -

(עבודה זרה עא, ב)

דמשיכה עובד כוכבים (במדה) - קנייה (ואף על גב דלא יהב זוזי), (והוה להו זוזי הלואה גביה מקמי דניהוי יין נסך); יין נסך לא הוי עד דנגע ביה (דהא לא הוי נסך עד שנגע ביה, ואפילו אי לא שקלי זוזי מינייהו - שפיר דמי)! אי דקא כילל ורמי למנא דישראל - הכי נמי; לא, צריכא דקא כילל ורמי למנא דעובד כוכבים (דיין שבכלי אוסרו, והוי יין נסך מקמי משיכה).

סוף סוף כי מטא לאוירא דמנא (דעובד כוכבים) - קנייה (עובד כוכבים בהגבהה), יין נסך לא הוי עד דמטי לארעיתיה דמנא! שמע מינה 'נצוק חבור' (ואנן - איבעויי איבעיא לן ב'המוכר את הספינה' (בבא בתרא דף פה:)) ?

לא! אי דנקיט ליה עובד כוכבים לכלי בידיה - הכי נמי; לא צריכא דמנח אארעא.

ותיקני ליה כליו? שמעת מינה 'כליו של לוקח ברשות מוכר - לא קנה לוקח'!!

לא! לעולם אימא לך 'קנה לוקח', והכא במאי עסקינן? - כגון דאיכא עכבת יין אפומיה דכוזנתא (פך, קטנה מחבית, כדאמר במועד קטן (דף יב.) 'זופתין כוזנתא ואין זופתין חביתא במועד'), דקמא קמא אינסיך ליה (אוגנים יש בכליו של עובד כוכבים שמתעכב היין על פיו, כטיפה או כשני טיפין, מקמי דנימטי חמרא דישראל באוירא דמנא דעובד כוכבים, ומיתסר בההיא טיפת יין שעל פיו);

וכמאן (הא דאמר רב למישקל דמי ברישא מקמי דניתסר בההיא עכבה)? - דלא כרבן שמעון בן גמליאל, דאי רבן שמעון בן גמליאל - האמר (דקתני מתניתין: 'יין נסך שנפל לבור כולו אסור; רשב"ג אומר: 'ימכר כולו לעובדי כוכבים חוץ מדמי יין נסך שבו' (אלמא משום תערובת יין נסך לא מיתסר בהנאה חמרא דישראל, ואנן קים לן 'כל מקום ששנה רבן שמעון במשנתנו הלכה כמותו')!

מיד די הוא טעמא אלא לרב (הך קושיא - למאן רמיית ליה? אלא לרב, דאמר לסבוייתא למישקל דמי ברישא)? האמר רב (לדידיה לא תירמיה, דאיהו אמר בהדיא): 'הלכה כרבן שמעון בן גמליאל חבית בחבית' (דאין הלכה כרבן שמעון אלא בחבית שנתערב בחביות אחרות, דשקיל חד מינייהו ושדי לנהר ואינך שרו בהנאה), אבל לא יין ביין (דכי נתערב יין נסך ביין כשר - כולו אסור)! ואי קשיא: אביי ורבא - היכי מיתרצי [לקמן] אתקפתיה דאמימר? הא אינהו הוו קשישי מיניה טובא! לא תיקשי: דהא במסכת בכורות (דף יג:) תרצינהו אביי ורבא להנך שינויי אליבא דרבי יוחנן, דאליביה קאמר אמימר לשמעתי, וקבעוה בעלי תלמוד כאן אמילתיה דאמימר)!

מיתיבי: 'הלוקח גרוטאות (שברי כספים) מן העובדי כוכבים ומצא בהן עבודת כוכבים: אם עד שלא נתן מעות משך - יחזיר (דלא קנייה, ולא מחייב לבערה); אם משנתן מעות משך - יוליך לים המלח (כיון דלא מצי לאהדוריה ולמשקל דמי)'; אי סלקא דעתא משיכה בעובד כוכבים קונה - אמאי יחזיר?

אמר אביי: משום דמיחזי כי מקח טעות (הויא משיכה בטעות, דלאו אדעתא דעבודת כוכבים זבן).

אמר רבא: רישא מקח טעות, סיפא לאו מקח טעות (בתמיה! ואף על גב דיהיב דמי לישקלינהו)?! אלא אמר רבא: רישא וסיפא מקח טעות, ורישא: דלא יהיב זוזי - לא מיתחזי כעבודת כוכבים ביד ישראל; סיפא, דיהיב זוזי - מיתחזי כעבודת כוכבים ביד ישראל (לכי הדר שקל זוזי - מיחזי כמאן דמזבן לעבודת כוכבים דמי).

אמר ליה מר קשישא בריה דרב חסדא לרב אשי: תא שמע: 'המוכר יינו לעובד כוכבים: פסק עד שלא מדד - דמיו מותרים (דכי מדד - קניה עובד כוכבים במשיכה, וקמו זחי בהלואה גביה; יין נסך לא הוי עד דנגע ביה) ' ואי אמרת משיכה בעובד כוכבים אינה קונה - אמאי דמיו מותרין? הכא במאי עסקינן? - דאקדים ליה דינר (ונתן לו מעות יותר מכדי דמי היין, עד שיפסוק הדמים - יחזיר לו ישראל את המותר).

אי הכי - אימא סיפא: 'מדד עד שלא פסק - דמיו אסורין'; ואי דקדים ליה דינר (שנתן לו מעותיו קודם לכן) - אמאי דמיו אסורין? אמר ליה: ולדידך, דאמרת (טעמא דרישא משום ד) משיכה בעובד כוכבים קונה - אמאי רישא דמיו מותרין וסיפא דמיו אסורין? אלא מאי אית לך למימר? פסק - סמכא דעתיה (למקני במשיכה), לא פסק (קודם משיכה) - לא סמכא דעתיה (למקנייה במשיכה, שמא ירבה לו בדמיו)!? לדידי נמי: אף על גב דקדים ליה דינר, פסק - סמכא דעתיה, לא פסק - לא סמכא דעתיה!

אמר ליה רבינא לרב אשי: תא שמע דאמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן: 'בן נח נהרג על פחות משה פרוטה (בן נח שגזל את ישראל פחות משה פרוטה - אף על גב דגבי ישראל לאו ממונא הוא, דמחלי עליה, גבי עובד כוכבים - ממונא הוא; ובן נח נצטוו על הגזל בסנהדרין (דף נז.), ואזהרה שלהן זו היא מיתתן, ואין צריכין התראה), ולא ניתן להישבון (ולא מחייב לאהדורה להאי ישראל, דהא מחיל עליה)'; ואי אמרת משיכה בעובד כוכבים אינה קונה - אמאי נהרג (הא לא קניא להך גזילה, וכל היכא דאיתא - של ישראל היא)? (ומשני: האי דנהרג - משום דצעריה לישראל).

(עבודה זרה עב, א)

ומאי 'לא ניתן להישבון' (הא לא שייך ביה הישבון: דכיון דעובד כוכבים לא קנייה - דישראל היא)?

דאינו בתורת הישבון (כלומר: הכי נמי קאמר: אינה בתורת שום גזילה דעובד כוכבים: דכל היכא דאיתא - דמרה היא, והוא הדין לשוה פרוטה; והאי דנקט 'פחות' - לאשמועינן דנהרג עליה). אי הכי - אימא סיפא 'בא חבירו ונטלה ממנו - נהרג עליה'; בשלמא רישא - משום דצעריה לישראל, אלא סיפא - מאי עביד? אלא שמע מינה: משיכה בעובד כוכבים קונה (הלכך קניה קמא והדר קניה האי, ונהרג על שגזל, ולא ניתן להישבון דרישא - דוקא פחות משה פרוטה, דישראל מחיל, ולא מיחייב עובד כוכבים לאהדורה)! שמע מינה.

ההוא גברא דאמר ליה לחבריה: "אי מזביננא לה להא ארעא - לך מזביננא לה" (וקנו מיניה בקנין); אזל, זבנה לאיניש אחרינא; אמר רב יוסף: קנה קמא.

אמר ליה אביי: והא לא פסק (ראשון דמים, ולא סמכא דעתיה אקנין, דסבר: אם ירצה לחזור - ירבה עליו בדמים)?

ומנא תימרא דכל היכא דלא פסק - לא קנה? דתנן 'המוכר יינו לעובד כוכבים: פסק עד שלא מדד - דמיו מותרין, מדד עד שלא פסק - דמיו אסורין' (אלמא לא קניה משיכה, משום דלא פסק קודם לכן, הלכך קנין נמי לא מהני)!? מאי הוי עליה?

'מאי הוי עליה?' (הכי גרסינן: 'מאי הוי עליה מאי הוי עליה': קמא בלשון בעיא, ובתרא בלשון תימה) - כדקאמרינן (מהכא לא פשטינן לקנין דעלמא): דלמא חומרא דין נסך שאני (דאחמירו רבנן למימר דלא קניא משיכה בלא פיסוק, אבל בעלמא - קני).

תא שמע דאמר רב אידי בר אבין: עובדא הוה בי רב חסדא, ורב חסדא בי רב הונא, ופשטיה מהא: דתנן: 'משך חמריו ופועליו והכניסן לתוך ביתו, בין פסק (דמים אחרי כן) עד שלא מדד, ובין מדד עד שלא פסק (כלומר: כל זמן שלא פסק - יכול מוכר לחזור בו, דביתו לא עדיפא ממשיכה, ומשיכה גופא לא קניא אלא אם כן פסק) - לא קנה (הרי שהיה מביא חמריו טעונין פירות, ופועליו נושאים בכתף, ומשכה חבירו ממנו והכניסן לתוך ביתו - לאו משיכה, שאין משיכה קונה בבני אדם, ופירות - כל זמן שהן עליהם לא קנה), ושניהן יכולין לחזור בהן (אבל מדד ופסק, או פסק ומדד - קניא ליה ביתו, ולא בעי משיכה); פרקן והכניסן לתוך ביתו: פסק עד שלא מדד - אין שניהן יכולין לחזור בהן (דאף על גב דלא מדד, כיון דפסק - קניא ליה רשותו

במשיכה), מדד עד שלא פסק - שניהן יכולין לחזור בהן (כל זמן שלא פסק: מדמדה לא מהניא מידי, ורשותו לא קניא עד דיפסוק; אלמא משיכה בלא פיסוק - לא קניא) .

ההוא גברא דאמר ליה לחבריה "אי מזביננא לה להא ארעא - מזביננא לך במאה זוזי." אזל, זבנה לאיניש אחרינא במאה ועשרין; אמר רב כהנא: קנה קמא (דהא פסק וקנו מיניה)! מתקיף לה רב יעקב מנהר פקוד: האי - זוזי אנסוהו (זה שנתן לו מאה ועשרין - אנסו למכרה, וכל כמה דלא יהבו ליה כולי האי - לא הוה בדעתיה לזבונה, ואיהו - אי מזביננא ליה - בשוייה קאמר ליה, והא לא זבנה מדעתיה אלא בעל כורחיה)! והלכתא כרב יעקב מנהר פקוד.

אמר ליה [המוכר או הקונה]: "כדשיימי בתלתא (מזביננא לה ניהלך) - (כיון דנקט לישנא דשומא, ונקט 'תלתא' שהן בית דין סתם - לתורת דיינין נחת, ו) אפילו תרי מגו תלתא (שמין אותו; ואם שלישי חלוק על השנים - אזלינן בתר רובא); "כדאמרי בתלתא" - (לשון זה - לאו בתורת דיינין נחת, ולאמירת שלשתן נתכוון); עד דאמרי בתלתא; "כדשיימי בארבעה" - עד דאמרי בארבעה (כיון דנחת לדעות, להרבות דעות יותר מכדי בית דין - ודאי לאו לתורת דיינין נחת, ולא אזלינן בתר רובא עד דאמרינן כולהו; דאי חולקין - מאי אהנו ליה דעות), וכל שכן היכא דאמר ליה 'כדאמרי בארבעה'; אמר ליה "כדשיימי בתלתא", ואתו תלתא ושמוה, ואמר ליה אידך "ליתו תלתא אחריני, דקים להו טפי?" אמר רב פפא: דינא הוא דמעכב. מתקיף לה רב הונא בריה דרב יהושע: ממאי דהני קים להו טפי? דלמא הני קים להו טפי? והלכתא כרב הונא בריה דרב יהושע.

משנה:

נטל את המשפך (טרייטור: מלמעלה פיו רחב, ומלמטה נקב קצר, ומושיבין אותו על פי צלוחית של לוקחין שפיהן צר, ושופכין היין מן המידה לתוכו, והוא יורד לתוך הצלוחית). ומדד לתוך צלוחיתו של עובד כוכבים, וחזר ומדד לתוך צלוחיתו של ישראל: אם יש בו (בשולי המשפך) עכבת יין (מקום שמתעכבת שם טיפת יין) - אסור (לפי שנשאר שם מן היין שמדד לתוך צלוחיתו של עובד כוכבים; ובגמרא מפרש ההוא 'עכבת יין' דמשפך - במאי מיתסרא) . המערה מכלי אל כלי (ובגמרא מפרש בעובד כוכבים המערה): את שעירה ממנו - מותר, ואת שעירה לתוכו - אסור (ואיצטריך לאשמועינן 'את שעירה לתוכו אסור' - משום כחו, והעליון מותר, דלא גזור רבנן בכחו למיסר ההוא דגואי) .

גמרא:

תנן התם [טהרות פ"ח מ"ט]: 'הנצוק (קלוח צינור הבא מלמעלה למטה בזקיפה, כמרחב של גגין) והקטפרס (מים הבאין מלמעלה למטה דרך מדרון של תל גבוה זקוף), ומשקה טופח (ואין בו טופח על מנת להטפית: שאם טפח בהן בידו - לא יעלה בה משקה שיוכל להטפית דבר אחר) - אינו חיבור: לא לטומאה (אם משקין תלושין הן, ונגע טמא בתחתון - העליון טהור; וכן לענין משקה טופח: אפילו במקום חלק, משקה מכאן ומכאן, ומשקה טופח באמצע, ונגע טמא במשקה - משקין שמכאן ומכאן טהורין, ואף על פי שמחוברין לו) ולא לטהרה (גממית שאין בה ארבעים סאה, ונצוק או קטפרס או משקה טופח מחבר לגממית זו מקוה שלם - אינה חיבור, והטובל בגממית לא עלתה לו טבילה); האשבורן (ביקוע ארץ מליחה שנתבקעה, ונקו שם מים) - חיבור לטומאה ולטהרה'. אמר רב הונא: נצוק וקטפרס ומשקה טופח - חיבור לענין יין נסך (שהמערה מכלי כשר ליין נסך - נאסר אף מה שבכלי העליון דרך נצוק) . אמר ליה רב נחמן לרב הונא: מנא לך הא? אילימא מדתנן 'הנצוק והקטפרס ומשקה טופח אינו חיבור לא לטומאה ולא לטהרה'; לטומאה ולטהרה - הוא דלא הוי חיבור, הא לענין יין נסך הוי חיבור?! אימא סיפא: 'האשבורן חיבור לטומאה ולטהרה': לטומאה ולטהרה - הוא דהוי חיבור, הא לענין יין נסך לא הוי חיבור?! אלא מהא ליכא למשמע מינה. תנן 'נטל את המשפך ומדד לתוך צלוחיתו של עובד כוכבים וחזר ומדד לתוך צלוחיתו של ישראל:

(עבודה זרה עב, ב)

אם יש בו עכבת יין אסור; הא 'עכבת יין' (דמשפך) - במאי קא מתסרא (הא לא נגע משפך ביין נסך משיירד לתוך הצלוחית)? לאו בנצוק (שחיבר יין שבמשפך ליין שבקרקעיתה של צלוחית)? שמע מינה נצוק חיבור!

[לא תימא הכי:] תני רבי חייא (במתניתיה להך מתניתא, ומוסיף בה): שפחסתו צלוחיתו (והכי קתני לה: נטל המשפך ומדד לתוך צלוחית של עובד כוכבים, והרי פחסתו צלוחיתו, וחזר ומדד לתוך צלוחיתו של ישראל: אם יש בו עכבת יין – אסור, דכיון שנתמלאת צלוחיתו עד שפחס היין בשולי המשפך, שנתחבר ממשי יין שבמשפך ליין נסך); אבל לא פחסתו צלוחיתו – מאי? לא (כיון דהך דרבי חייא מתניתא היא, וקתני 'שפחסתו צלוחיתו' - הא לאו הכי שרי)! תפשוט דנצוק אינו חיבור!

(ומשני): לא! פחסתו צלוחיתו - תפשוט לך דאסור (והיא גופה איצטריכא לאשמועינן, דלא תימא 'הא נמי דמיא לנצוק, ולא תיתסר); (אבל) נצוק תיכעי (ומהכא לא דייקי בה היתרא, דהא גופא איצטריך).

תא שמע: 'המערה מכלי לכלי' (סלקא דעתיה בישראל עסקינן): את שמערה ממנו - מותר' הא דביני ביני אסור, שמע מינה נצוק חיבור!

אי נצוק חיבור - אפילו דגויה דמנא נמי ליתסר?!

הא - לא קשיא: דקא מקטיף קטופי (גירסת רש"י: דמפסוקי פסוקי: קודם שירד הקילוח לתוך כלי העובד כוכבים - יפסוק ראש הנצוק מכלי העליון; דהשתא ליכא חיבור מידי, אבל דביני ביני: דמיתבר על ידי נצוק - אסור לקלטו מן האויר לשותותו; והכי נמי מחבית לבור, ומה שבבור יין נסך); מכל מקום נצוק חיבור!

ולטעמיך - אימא סיפא 'את שעירה לתוכו' - הוא דאסיר, הא דביני ביני - שרי!

אלא מהא ליכא למשמע מינה.

תא שמע: 'המערה מחבית לבור: קילוח היורד משפת חבית למטה אסור'!

תרגמה רב ששת בעובד כוכבים המערה, דאתי מכחו.

אי עובד כוכבים המערה - אפילו גוא דחביתא נמי מתסר?!

כח דעובד כוכבים - מדרבנן הוא דאסיר; ההוא דנפק לבראי - גזרו ביה רבנן, ההוא דלגואי - לא גזרו ביה רבנן (והלכה כרב ששת, שאין אדם חלוק עליה; ואם שפך עובד כוכבים [מן] הכלי - מותר מה שנשאר בכלי).

תוספות ד"ה כחו של עובד כוכבים דרבנן בההוא דלבראי גזרו רבנן דלגואי לא גזרו. מכאן שאם היה היין כשר בתוך כלי אחד, ונטל העובד כוכבים את הכלי מבחוץ ושפך מן היין לחוץ ולא נגע ביין - מה שנפל חוץ לכלי אסור, אבל מה שבתוך הכלי מותר, כדאמרינן הכא: דלגואי לא גזרו רבנן.

אמר להו רב חסדא להנהו סביתא: כי כייליתו חמרא לעובדי כוכבים - קטפי קטופי ('קטופי' = שיפסוק ראש העליון של נצוק קודם שיגיע ראש התחתון לכלי העובד כוכבים; ואי נגע מקמי דליפסוק ראש העליון - תו לא מהני קיטוף, דאיתסר לה בנצוק, דסבירא ליה נצוק חיבור, וכן הלכה); אי נמי נפצי נפוצי (יעמדו מרחוק, ויזרקו היין לכליו של עובד כוכבים כי היכי דלא ליהוי נצוק).

תוספות ד"ה אמר להו רב חסדא להנהו סביתא כי כייליתו חמרא לעובדי כוכבים מקטפי קטופי: פרש"י שיפסוק ראש העליון של נצוק מכליו של ישראל קודם שיגיע ראש התחתון לכליו של עובד כוכבים: דאם הגיע ראש התחתון לכליו של עובד כוכבים קודם שיפסוק ראש העליון מכליו של ישראל - תו לא מהני קיטוף, דנצוק חיבור; ופסק רש"י כרב הונא, דאמר נצוק חיבור, מדסבר רב חסדא הכא כוותיה, ומעשה רב. אבל ר"ת פסק נצוק אינו חיבור ואע"ג דרב חסדא ס"ל דנצוק חיבור - מ"מ הא רב ששת - דבתרא הוא טפי - אמר דנצוק אינו חיבור, מדמוקי מתניתין בעובד כוכבים המערה, לעיל; וכן מר זוטרא - דבתרא הוא - אמר לקמן [עב.ב.] 'קנישקנין שריא' וקנישקנין חשיב נצוק, אע"ג דאינו עולה אלא ע"י מציצה, דדמי לגישתא ובת גישתא, דחשיב ליה לקמן נצוק, מדפריך תלמודא עליה 'שמע מינה נצוק חיבור' - אלמא גבי גישתא, אע"ג דאין היין עולה אלא ע"י מציצה, ואין סופו להתערב מאליו כשאר נצוק - אפילו הכי חשיב ליה נצוק, הוא הדין נמי קנישקנין; ועוד: מדתני ר' חייא 'כשפחסתו צלוחיתו' - אלמא דקסבר דנצוק אינו חיבור; ואע"ג דקאמר 'נצוק תיכעי לך' - לא הוי אלא דוחק, ותירוצא בעלמא; ועוד מביא ר"ת ראיא דנצוק אינו חיבור: מדפריך תלמודא בכל דוכתין 'שמע מינה נצוק חיבור' - משמע דקשה לתלמודא לאסור בנצוק; ועוד: דרב הונא, דדייק דנצוק חיבור מההיא דהנצוק והקטפרס ומשקה טופח כו', ודייק רב הונא מינה 'לטומאה ולטהרה' - הוא דלא הוי חיבור, הא לענין יין נסך הוי חיבור, ולענין משקה טופח ע"כ אין דיוק זה אמתי! דהא בפרק 'רבי ישמעאל' (לעיל ט:) משמע דלענין יין נסך בעינן טופח על מנת להטפוח: גבי ההוא עובד כוכבים דאשתכח במעצרתא כו', אמר רב אשי: אי איכא טופח להטפוח כו', וכי היכי דאין הדיוק אמת לענין משקה טופח, כדפי' - הוא הדין לענין נצוק נמי אינו אמת, דהא בהדי הדדי תני להו! ועוד: מדבעי לעיל (דף ט:) גבי מלתא דרב הונא דגרגותני 'שמע מינה נצוק חיבור' - מאי קבעי? הא רב הונא דאמר בשמעתין נצוק חיבור! אלא ש"מ דרב הונא הדר ביה!

והשתא: במקום שיש הפסד גדול - יש לסמוך על דברי ר"ת להתיר מגע עובד כוכבים ע"י נצוק, אבל בהפסד מועט יכול להחמיר כדברי רש"י; אמנם אם משך יין מן החבית לתוך כלי שיש בו יין נסך, אם יש בחבית ששים מן היין שבכלי שיש בו נסך - ודאי מותר, אפילו למ"ד נצוק חיבור: דהא לא גרע

חיבורו ע"י נצוק מאליו, מאליו היה כולו מעורב בחבית שהיה אז בטיל בששים, כסתם יינם, כמו שפר"ת; ונצוק דמיסתר היכי דמי? - כגון שהיה היין מקלח מן החבית ובא העובד כוכבים ונגע בקילוח - שהוא הנצוק: כי האי מיתסר למ"ד נצוק חיבור; ומכל מקום היכא שיש הפסד מרובה סמיכין אפסק רבינו תם.

אמר להו רבא להנהו שפוכאי (פועלין ישראל הרגילים לערות יין מכלי אל כלי): כי שפכיתו חמרא - לא ליקרב עובד כוכבים לסייע בהדייכו, דלמא משתליתו ושדיתו ליה עליה (שמא הניחו את כל הכלי שמערין ממנו ביד העובד כוכבים, והוא יערה לבדו), וקאתי מכחו - ואסיר (ומיתסר התחתון).

תוספות ד"ה אמר להו רבא לשפוכאי כי שפכיתו חמרא לעובדי כוכבים לא ליקרב עובד כוכבים ולסייע בהדייכו כו': והלכך יש להזהר בישראל שופך יין מחבית לכלי אחר שלא יסייע העובד כוכבים אא"כ ישראל אחר שמסייע הרבה עמו, וכשהיין מקלח מן הגיגית או מן החבית בעגלה לתוך הכובא, והעובד כוכבים מגביה את העגלה כדי שיקלח היין יפה יפה - זה היה מעשה, ולא היה ר"י רוצה לומר לא איסור ולא היתר; ומ"מ נראה דכיון דבלאו הכי נמי היין מקלח, ולא הועיל מעשה העובד כוכבים אלא שע"י כך הוא מקלח יותר יפה - א"כ מותר, דהוי 'מסייע שאין בו ממש'; אבל יש ליהדר כשנשאר היין בכובא והעובד כוכבים מטה בכובא בסיוע נער קטן ישראל - דהוי 'מסייע שאין בו ממש', כדאמרן.

ההוא גברא דאסיק חמרא בגישתא ובת גישתא (היינו 'דיופי' דגרס בעירובין דף קד): חותכין שני קנים בשיפוע, ומדביקין ראשיהן מלמעלה, ושניהן פונים למטה (כזה) ומניחין אחד מן הראשין בחבית מליאה עד שמגיע לשוליה, וראש קנה השני נותן בפיו, ומוצץ מעט עד שעולה היין, ושומטו מפיו, ומניח חבית ריקנית כנגד הקילוח, ויין עולה מאליו כולו מחבית לחבית); אתא עובד כוכבים, אנח ידיה אגישתא (נגע בראש זה המקלח); אסריה רבא לכוליה חמרא (אפילו מה שבכלי הראשון).

אמר ליה רב פפא לרבא, ואמר ליה רב אדא בר מתנה לרבא, ואמרי לה רבינא לרבא: במאי? בנצוק? שמעת מינה נצוק חיבור?! שאני תתם: דכולי חמרא אגישתא ובת גישתא גריר (שהרי מאליו עולה, והוה ליה כנוגע בחבית ממש, דהויא לה כחבית אריכתא).

[רמב"ם מאכלות אסורות פ"ב ה"א: מינקת כפופה שעושים אותה ממתכת או מזכוכית וכיוצא בהם שהניח ראשה לתוך היין שבחבית והראש האחר חוץ לחבית ומצץ היין והתחיל היין לירד כדרך שעושים תמיד ובא העכו"ם והניח אצבעו על פי המינקת ומנע היין מלירד נאסר כל היין שבחבית שהכל היה יוצא ונגרר לולי ידו ונמצא הכל כבא מכחן] [נראה לי העקרון מוסבר על ידי הש"ך: יו"ד סימן קלד, ש"ך ס"ק ה: כתב הר"ן ולא ידעתי באיזה דבר החילוק בין צרצור קטן לחבית דהאין נתן דבריו לשיעורים בכיוצא בזה. ונ"ל דהכי תריצתא דמילתא: שמפני שנהגו לערות יין לבדו על ידי חבית גדולה, כיון שסוף היין שבחבית לירד על ידי כלי זה, ודרכו בכך, א"א לומר בו 'ראשון ראשון בטל', שכל שעומד ליפול ולהתערב חשיבנא ליה כמעורב כבר, משא"כ בצרצור קטן: שמפני שאין דרך לערות בכלי כיוצא בו לבדו - אין אנו רואים כנפל ומעורב אלא מה שירד כבר; משום הכי אמרין בכל כלי כיוצא בו ראשון ראשון בטל.]

אמר מר זוטרא בריה דרב נחמן: קנישקנין שרי (קנישקנין = כלי רחב, ויש לו שני קנין או שלשה, יוצאין מצידו ונמשכין ועולין כנגד גובהו; וכשנותנין יין בפיו - מתמלאין כל הקנים, ויכולין כמה בני אדם לשתות בו ביחד; וכאן קורין לו קרוגל"א, מפני שמוקף קנים כמחולות הללו; קנישקנין) (שריא) לשתות בה ישראל ועובד כוכבים ביחד: שכל זמן שזה מוצץ - אין יין שנוגע בפיו עובד כוכבים חוזר למטה), והני מילי דקדים פסק ישראל, אבל קדם פסק עובד כוכבים - לא.

רבה בר רב הונא איקלע לבי ריש גלותא, שרא להו למשתא בקנישקנין;

(עבודה זרה עג, א)

איכא דאמרי: רבה בר רב הונא גופיה אישתי בקנישקנין.

משנה:

יין נסך [ממש] אסור, ואוסר בכל שהוא [סתם יינם - בששים - תוד"ה יין ביין]; יין ביין ומים במים (מים שנתנסכו לעבודת כוכבים נפלו במים דהיתר) - בכל שהוא; יין במים ומים ביין - בנותן טעם; זה הכלל: מין במינו במשהו, ושלא במינו בנותן טעם.

גמרא :

כי אתא רב דימי אמר רבי יוחנן: המערה יין נסך מחבית לבור - אפילו כל היום כולו - ראשון ראשון (שנפל) בטל (בטיל בין כשר שבבור, ומותר בהנאה; והאי דקתני לקמן (דף עד.) 'יין נסך שנפל בבור כולו אסור' - מוקי לה כשנפל בחבית גדולה ונשברה, ונפל כולו כאחד) .

תנן 'יין נסך אסור ואסור בכל שהוא' - מאי? לאו דקא נפיל איסורא לגו התירא (ולא אמרינן 'קמא קמא בטיל ליה ברוב') ? לא, דקא נפיל התירא לגו איסורא (דקמא קמא דהיתירא בטיל ליה) [לפיכך אין קושיא מהמשנה על רבי יוחנן: המקרים הפוכים] .

תא שמע: 'יין במים בנותן טעם' - מאי? לאו דקא נפיל חמרא דאיסורא למיא דהתירא (וקתני מבי יתיב טעמא בחמרא מיתסר) ? לא, דקא נפיל חמרא דהתירא למיא דאיסורא (ואשמעינן דכל כמה דיהבי מיא טעמא בחמרא - איתסר, עד שיבטל טעם היין את טעם המים, וכגון דנפיל כוליה כחדא, דלא אפשר למיא דאיסורא לבטיל) ;

ומדרישא במיא דאיסורא - סיפא נמי במיא דאיסורא, וקתני סיפא 'מים ביין בנותן טעם' (אלמא איסורא בגו היתירא, אף על גב דרובא דהיתירא - לא אמרינן 'קמא קמא בטל') ! ?

אמר לך רב דימי: כולה מתניתין - התירא לגו איסורא, ורישא דקא נפיל חמרא דהתירא למיא דאיסורא, סיפא דקא נפיל מיא דהתירא לחמרא דאיסורא (ואין הלכה כרב דימי, שהרי בא רב יצחק והחמיר, בא רבין והחמיר, ולקמן פסקינן 'יין נסך במינו - במשהו') .

כי אתא רב יצחק בר יוסף אמר רבי יוחנן: 'המערה יין נסך מצרצור קטן' (והוא פך קטן; ובעירובין, לגבי בגדים בפרק אחרון (דף קג:) גרסינן 'צלצול קטן', והוא קשר של משי) לבור, אפילו כל היום כולו - ראשון ראשון בטל' - ודוקא צרצור קטן - דלא נפיש עמודיה, אבל חבית - דנפיש עמודיה - לא ;

כי אתא רבין אמר רבי יוחנן: 'יין נסך שנפל לבור ונפל שם קיתון של מים - רואין את ההיתר כאילו אינו, והשאר - מים רבין עליו ומבטלין אותו' (ולא אמרינן 'הרי נאסר כל היין, ורבה היין על המים, דהא הוי חמרא רובא' אלא באיסור שנפל גרידא משערינן, ואיכא מיא רובא! אלמא פליג רבין אדרב דימי, ואשמעינן דמיא הוא דמבטל חמרא, אבל חמרא לא מבטל חמרא) ;

כי אתא רב שמואל בר יהודה אמר רבי יוחנן: לא שנו אלא שנפל קיתון של מים תחלה (קודם יין נסך, דכי נפל יין נסך - אשכחיה מיא ובטלוהו) , אבל לא נפל שם קיתון של מים תחלה - מצא מין את מינו (לבסוף) וניעור (כלומר: נתחזק וניתוסף איסורו, ורבה יין על המים; ולשון 'ניעור' - 'כאיש אשר יעור משנתו' [זכריה ד, כמו 'הניעור בלילה' [אבות פ"ג מ"ה]; וכל היכא דתני 'מצא מין את מינו וניעור' - היינו פירושה; ויש שמפרשין 'וניעור' - נוער מתורתו ראשונה, ונדבק בחבירו ונתחזק; ואם כן - 'נוער' מיבעי ליה) .

[## קשה לי: אם לא נפל קיתון מים תחילה נפל יין לתוך יין - אז מה לכאן ענין 'מצא מין את מינו וניעור' ?]

איכא דמתני לה (להא דרב שמואל בר יהודה) אמתניתין: 'יין ביין כל שהוא' - אמר רב שמואל בר יהודה אמר רבי יוחנן: לא שנו אלא שלא נפל שם קיתון של מים, אבל נפל שם קיתון של מים - רואין את ההיתר כאילו אינו והשאר מים רבין עליו ומבטלין אותו .

מאי איכא בין לדמתני לה אמתניתין, בין לדמתני לה אדרבין? מאן דמתני לה אמתניתין לא בעי 'תחלה' (ואפילו נפל קיתון לבסוף - סבירא ליה דמבטלין מים את האיסור) , ומאן דמתני לה אדרבין - בעי תחלה (דאי לאו תחלה אתא לאשמעינן - מאי קמשמע לן? הא רבין נמי הכי קאמר) .

תוספות ד"ה רואין ההיתר כאילו אינו כו': רבין אתא לאפלוגי אדרב דימי דאשמעינן דוקא מיא מבטלי חמרא אבל חמרא לא מבטל חמרא; ופ"ה דאין הלכה כרב דימי, שהרי אחר רב דימי בא רב יצחק והחמיר, ובא רבין והחמיר; ולא נראה טעם זה, דאדרבה: היה לנו לפסוק בשל סופרים כדברי המיקל, והיינו כרב דימי, דמיקל טפי מכולהו! מ"מ נראה דהלכה כרבין ולא כרב דימי, ולא משעמיה דרש"י, אלא משום דרבין בר סמכא הוא טפי, כדאיתא ביבמות פרק הבא על יבמתו (דף סד:).

איתמר: יין נסך שנפל לבור ונפל שם קיתון של מים :

(עבודה זרה עג, ב)

אמר חזקיה: הגדילו (המים והיין) באיסור (שנפל יין נסך בסוף והגדילו) - אסור (ולא אמרינן 'רואין את ההיתר כאילו אינו', אלא יין נסך מתחבר למינו, ואין המים רבין עליו; וכל שכן אם

נפלו מים בסוף, כדאמרן לעיל), הגדילו בהיתר (שנפלו יין היתר בסוף) – מותר (כבר בטל יין נסך במים: שהמים רבו עליו בהיותו לבדו, ומשבטל לגמרי – שוב אינו חוזר ונייעור);
ורבי יוחנן אמר: אפילו הגדילו באיסור – מותר (הואיל ומים נפלו תחלה – לא אמרינן 'מצא מין את מינו').

אמר ליה רבי ירמיה לרבי זירא: לימא חזקיה ורבי יוחנן – בפלוגתא דרבי אליעזר ורבנן קמיפלגי, דתנן ^[נעדרה פ"ב מ"א; לעיל מט"א; פסחים כ"ב; תמורה י"ב, א]: 'שאור של חולין ושל תרומה שנפלו לתוך העיסה: לא בזה כדי לחמץ ולא בזה כדי לחמץ, ונצטרפו וחמצו: רבי אליעזר אומר: אחר אחרון אני בא; וחכמים אומרים: בין שנפל איסור בתחלה ובין בסוף – אינו אסור עד שיהא בו כדי להחמיץ' (רבי ירמיה לא הוה קים ליה בטעמייהו, וסבר דטעמיה דחזקיה משום ד'אחר אחרון אני בא', כרבי אליעזר; הלכך: נפל יין נסך בסוף – אסור, נפל כשר בסוף – מותר; ורבי יוחנן – כרבנן, דאמר 'עד שיהא באיסור לבדו כדי לבטל את המים', אבל היתר לא יצטרף עמו לבטל את המים ולאסור)?

ותסברא? והאמר אביי: 'לא שנו (לרבי אליעזר דאם נפלה היתר בסוף מותר) אלא שקדם וסילק את האיסור (ולא נשלם השיעור אפילו על ידי צירוף), אבל לא קדם וסילק את האיסור – אסור (מצטרף היתר לאיסור להשלים את השיעור)!' – חזקיה דאמר כמאן (אי כרבי אליעזר קאמר – אפילו הגדילו בהיתר אסור, דהכא ליכא למימר 'קדם וסילקו'; ואי כרבנן – אפילו הגדילו באיסור מותר, דהא אמרינן: אפילו נפל איסור בסוף אינו אסור)? אלא (גבי פלוגתא דשאור איכא למימר חזקיה ורבי יוחנן, תרויהו אי כרבי אליעזר אי כרבנן, דטעמא דהכא ודהתם לא דמי: דשאור – היינו טעמא דלא בטיל: משום דמתקן לכולה עיסה, ואיסוריה לאו במשהו, ורבי אליעזר ורבנן – ב'זה זה גורם' פליגי; ביין נסך במינו – איסורו במשהו, ושלא במינו – בנותן טעם, ופלוגתא דחזקיה ורבי יוחנן – משום 'מינו' ו'שאור' מינו') הכא – ב'רואין' קמיפלגי: לחזקיה לית ליה 'רואין' (חזקיה סבר לא אמרינן 'רואין את מינו כאילו אינו', ושאינו מינו רבה עליו, ומבטלו; אלא כיון דיין כשר קודם ליין נסך, ויין כשר הוה רבה על המים, כי נפל יין נסך – מצא מין את מינו ונייעור; אבל כי נפל נסך ברישא – בטל ליה במים, דמים הוי טפי עליה, וכי הדר נפל כשר – שרי: דמשבטל יין נסך – לא אמרינן חוזר ונייעור), לרבי יוחנן אית ליה (ורבי יוחנן סבר: כיון דנפל נסך למינו ושאינו מינו – רואין את מינו כאילו אינו, ושאינו מינו רבה עליו ומבטלו).

ומי אית ליה לרבי יוחנן 'רואין'? והא בעי מיניה רבי אסי מרבי יוחנן: שני כוסות: אחד של חולין ואחד של תרומה, ומזגן (במים לפי כח היין, ויש במים שבשניהם כדי לבטל את התרומה ברוב), ועירבן זה בזה – מהו (מי אמרינן רואין של חולין כאילו אינו, והמים רבים על התרומה? או דלמא מצא מין את מינו ונייעור, ורבה היין על המים)? ולא פשט ליה!

מעיקרא לא פשט ליה, לבסוף פשט ליה. אתמר נמי אמר רבי אמי אמר רבי יוחנן, ואמרי לה אמר רבי אסי אמר רבי יוחנן: שני כוסות: אחד של חולין ואחד של תרומה, ומזגן ועירבן זה בזה – רואין את ההיתר כאילו אינו, והשאר – מים רבין עליו ומבטלין אותו.

זה הכלל: מין במינו – במשהו, שלא במינו – בנותן טעם; רב ושמואל, דאמרי תרויהו 'כל איסורין שבתורה במינן במשהו; שלא במינן – בנותן טעם'. 'זה הכלל' (דמתניתין, דמשום יין נסך לא איצטריך, דהא תנא ליה 'יין במינו במשהו, ויין במים בנותן טעם') לאתויי מאי?

לאתויי כל איסורין שבתורה (אלא לאיתויי שאר איסורין אתא: כל נותן טעם במינו – בששים משערינן, כדאמרינן בשחיטת חולין (דף צ"ח)).

רבי יוחנן וריש לקיש, דאמרי תרויהו: כל איסורין שבתורה – בין במינן בין שלא במינן – בנותן טעם, חוץ מטבל ויין נסך (לקמן מפרש טעמא): במינן במשהו, ושלא במינן בנותן טעם, ו'זה הכלל' – לאתויי טבל.

תניא כוותיה דרב ושמואל, תניא כוותיה דרבי יוחנן וריש לקיש: תניא כוותיה דרב ושמואל: כל איסורין שבתורה במינן במשהו, שלא במינן בנותן טעם;

תניא כוותיה דרבי יוחנן וריש לקיש: כל איסורין שבתורה, בין במינן בין שלא במינן – בנותן טעם, חוץ מטבל ויין נסך: במינן במשהו, שלא במינן בנותן טעם.

בשלמא יין נסך – משום חומרא דעבודת כוכבים, אלא טבל מאי טעמא?

כהיתירו כך איסורו, דאמר שמואל: חטה אחת פוטרת את הכרי (מתרומה דהא לא אתפרש שיעורא דידה אלא ראשית דגנך כתיב ואפילו כל דהו ורבנן הוא דאמרי עין יפה אחד מארבעים עין רעה אחד מששים בינונית אחד מחמשים); ותנן נמי הכי [חלה פ"ג מ"י]: 'במה אמרו 'טבל אוסר בכל שהוא' - במינו; שלא במינו - בנותן טעם (משום דבמינו איכא למימר כהיתירו כך איסורו, אבל בשלא במינו - ליכא למימר הכי; אלמא טעמא - משום הכי הוא).

(עבודה זרה עד, א)

משנה:

אלו אסורין ואוסרין בכל שהו (כל מקום שנתערבו שם, אפילו אחד באלף - לא בטיל, ואוסרין את כולן): יין נסך (חבית באלף חביות), ועבודת כוכבים (צורה שעבדוה, ונתערבה באלף צורות שאינן עבודת כוכבים), ועורות לבובין (דהו נמי איסורי הנאה, כדאמרן באין מעמידין (לעיל כט:)), ושור הנסקל, ועגלה ערופה, וציפורי מצורע¹, ושער נזיר (דאיסורי הנאה הוא, דכתיב (במדבר ז, יח): 'ונתן על האש אשר תחת זבח השלמים'; שער נזיר - דבר הנמכר במנין הוא: כמה גיזות בסלע, ועושין מהן שקין), ופטר חמור (דאסור בהנאה כל זמן שלא נפדה)², ובשר בחלב (חתיכת בשר שנתבשלה בחלב, ונאסרה בנותן טעם, וחזרה ונתערבה באלף חתיכות - אוסרת כולן בהנאה)*, ושעיר המשתלח, וחולין שנשחטו בעזרה (וציפורי מצורע וחולין שנשחטו בעזרה - איסורי הנאה הן; ובמסכת קדושין (דף נז.) מפרש להו) - הרי אלו אסורין ואוסרין בכל שהוא.

* (והאי תנא סבר בשור בחלב - איסור הנאה; דפולוגתא היא ב'כל הבשר' בשחיתת חולין (דף קסז.); ויש שלמידים ממשנתנו דבשר בחלב במשהו, וסבורין דהאי 'בכל שהו' דקתני = כגון טיפת חלב שנפלה לקדירה, או חתיכת בשר קטנה שנפלה לקדירה ואפילו אין בה נותן טעם; וטעות הוא בידם: דהא מפרשינן בגמרא, דתנא 'דבר שבמנין' קתני, כגון: חתיכה בחתיכות: משום דדרכן לימנות - חשיב, ולא בטיל; ואי בבשר שנתערב טעמו בחלב קמיירי, או בטיפת חלב שנפל לקדירת בשר - מי הוי 'דבר שבמנין'? ועוד: הא אוקימנא כל איסורין שבתורה שלא במינו בנותן טעם, ואפילו לרב ושמואל, דאמרי במשהו - בשלא במינו מודו! ובכולה שחיתת חולין אמרינן 'בשר בחלב בנותן טעם').

[¹ צפור השחוטה שנתערבה עם צפרים שחוטים אחרים; שהרי הצפור השניה, המשתלחת - לאחר שנשלחה מותרת, וגם אם נתערבה - אפשר להפריח את כולן]
[² אך אפשר לפדותו בכל מקום שהוא]

גמרא:

תנא - מאי קחשיב? אי דבר שבמנין קחשיב (משום דדרכו לימנות לא בטיל, ואפילו לאו איסור הנאה) - ליתני נמי חתיכות נבילה! אי איסורי הנאה קא חשיב - ליתני נמי 'חמץ בפסח'?!
אמר רבי חייא בר אבא, ואיתימא רבי יצחק נפחא: האי תנא - תרתי אית ליה (דאיכא תרתי לחשיבותא): דבר שבמנין (דחשיב איסור דידהו - הוא דלא בטיל) ואיסורי הנאה (אבל חמץ פרוסה בפסח, הואיל ואין דרכו למנות - בטיל, ומשליך אחד מהן לנהר והשאר נותן לכלבו, וחתיכת נבילה - אף על גב דדבר שבמנין הוא, כיון דלאו איסור הנאה הוא - בטלה ברובא, וחדא שדי לכלבים, ואינך שרו באכילה).

[רא"ש סימן ל: ... ולא ידענא למה לא יהא תערובת חמץ מותר אף באכילה, דהא דאמר 'חמץ במשהו' היינו דבר לח המתערב, דבמקום דהוהשאר איסורי בנותן טעם - הוי חמץ במשהו, אבל דבר יבש, דבשאר איסורין אחד בתרי בטל - הוא הדין בחמץ בפסח; וכן מוכח שמעתא כמו שאפרש; וכו' עיין שם].

וליתני 'אגוזי פרך' (מקום) ורימוני בדן (וכן 'בדן'), דדבר שבמנין ואיסורי הנאה הוא (אם של ערלה או של כלאי הכרם הן, ונתערבו באלף - כולן ידלקו)?
הא תנא ליה התם (בסדר זרעים [ערלה פ"ג מ"ז], ומייתי לה ב'ביצה שנולדה' (דף ג:)), וביבמות ב'הערל' (דף פא:); 'הראוי לערלה - ערלה; הראוי לכלאי הכרם - כלאי הכרם'; וליתני 'ככרות של בעל הבית' לענין חמץ בפסח (דדבר שבמנין הוא, ואיסורי הנאה)?!
מאן שמעת דאמר ליה? - רבי עקיבא; הא תנא ליה התם (המשך המשנה):

'רבי עקיבא מוסיף אף ככרות של בעל הבית'.

'הרי אלן' [אסורין ואוסרין בכל שהוא] - למעוטי מאי?
למעוטי דבר שבמנין ולא איסורי הנאה; אי נמי למעוטי איסורי הנאה ולא דבר שבמנין.

משנה:

יין נסך שנפל לבור - כולו אסור בהנאה;

רבן שמעון בן גמליאל אומר: ימכר כולו לעובד כוכבים חוץ מדמי יין נסך שבו.

גמרא:

אמר רב: הלכה כרבן שמעון בן גמליאל בחביות (דשקיל חדא ושדי בנהרא, ואינן נשתרו בהנאה), אבל לא יין ביין (יין שנתערב ביין - כולו אסור בהנאה); ושמאל אמר: אפילו יין ביין; וכן אמר רבב"ח אמר רבי יוחנן: אפילו יין ביין; וכן אמר רבי שמאל בר נתן אמר רבי חנינא: אפילו יין ביין, וכן אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה: אפילו יין ביין.

אמר רב נחמן: הלכה למעשה (להורות על המעשה): יין נסך (ממש): יין ביין אסור (כולו אסור בהנאה), חבית בחבית מותר (מותר בהנאה, חוץ מדמי אותה חבית); סתם יין - אפילו יין ביין מותר (בהנאה, חוץ מדמי אותו יין; וכן הלכה).

(עבודה זרה עד, ב)

משנה:

גת של אבן שזפתה עובד כוכבים (ואורחא למירמי ביה חמרא פורתא לעבורי קוטרטא דזיפתא): מנגבה (מפרש בגמרא במים ואפר), והיא טהורה; ושל עץ (דבעיא זפת טובא, ובלעא חמרא טפי): רבי אומר: ינגב (כשל אבן), (ורבנן פליגי): וחכמים אומרים: יקלוף את הזפת; ושל חרס: אף על פי שקלף את הזפת - הרי זו אסורה (קסלקא דעתא דברי הכל היא, ומשום דחרס גופא - בלא זיפתא - בלע ליה לחמרא).

גמרא:

אמר רבא: דוקא זפתה, אבל דרך בה (בשאינה זפתה) - לא (לא בעיא ניגוב אלא הדחה).

פשיטא! 'זפתה' תנן!?

מהו דתימא 'הוא הדין אפילו דרך בה', והאי דקתני 'זפתה' - אורחא דמלתא קתני (שדרך הזפתין לזרוק בו יין)? - קא משמע לן. איכא דאמרי: אמר רבא: דוקא זפתה (ולא דרך בה - הוא דסגי בניגוב), אבל דרך בה (עובד כוכבים בגת מזופפת) - לא סגי לה בניגוב (אלא בקילוף; משום דעייל חמרא בפילי דזיפתא);

פשיטא! 'זפתה' תנן?

מהו דתימא 'הוא הדין דאפילו דרך בה', והאי דקתני 'זפתה' - אורחא דמלתא קתני? - קא משמע לן דוקא זפתה, אבל דרך בה - לא סגי לה בניגוב;

כי ההוא דאתא לקמיה דרבי חייא, אמר ליה: הב לי גברא דדכי לי [שיטהר לי את] מעצרתאי [הגת שלי]!

אמר ליה לרב: זיל בהדיה וחזי (לעשותן בהכשר) דלא מצוחת עלי בי מדרשא (שלא תפסיד את יינו, ונמצא צווח עלי)!

אזל, חזייה דהוה שיעא (חלקה) טפי; אמר: הא - ודאי בניגוב סגי לה; בהדי דקא אזיל ואתי, חזא פילא מתותיה, וחזא דהוה מלא חמרא; אמר: הא - לא סגי לה בניגוב אלא בקילוף; והיינו דאמר ליה 'חביבי! חזי דלא מצוחת עלי בי מדרשא'!

תנו רבנן: 'הגת והמחץ (כלי שדולין בו מן הבור לחבית) והמשפך של עובדי כוכבים (בשל חרס עסקינן, מדקתני סיפא ושל עץ ושל אבן כו'; ובשאינן מזופפות עסקינן, מדקתני סיפא 'ואם הן מזופפות' - מכלל דכולה רישא בשאינן מזופפות): רבי מתיר בניגוב (ולקמן פריך: והא אנו תנן 'בשל חרס, אף על פי שקילף הזפת אסורה'), וחכמים אוסרינן; ומודה רבי בקנקנים (של חרס) של עובדי כוכבים (אף על פי שאינן מזופפות) שהן אסורין (עד שימלאם שלשה ימים מים, ומערן מעת לעת, כדאמרינן ב'אין מעמידין' (לעיל לג.));

ומה הפרש בין זה לזה? - זה מכניסו בקיום (כינוסו של קנקן -

לקיום: שהוא שוהה בו יין זמן מרובה), וזה אין מכניסו בקיום;

ושל עץ ושל אבן - ינגב (מנגב, והן טהורים דברי הכל, כל זמן שאינן מזופפות);

ואם היו מזופפין - אסורין (עד שיקלוף);

והתנן: 'גת של אבן שזפתה עובד כוכבים מנגבה והיא טהורה' (דברי הכל; ולרבי ינגב בשל עץ, והכא קתני אפילו בשל אבן דברי הכל אסורין, קשיא בשל אבן דברי הכל אדברי הכל, ובשל עץ קשיא דרבי אדריב) ! ?
מתניתין - דלא דרך בה (הלכך: בשל אבן - דברי הכל בניגוב סגי, ובשל עץ - לרבי ינגב),
ברייטא - דדרך בה (הלכך: אפילו בשל אבן בעי קילוף, וכל שכן בשל עץ) .

אמר מר: 'הגת והמחץ והמשפך של עובדי כוכבים: רבי מתיר בניגוב (הואיל ואינם מזופפין), וחכמים אוסרין'; והאנן תנן 'של חרס, אף על פי שקלף את הזפת - הרי זו אסורה' (אלמא אפילו לרבי: חרס גופיה בלע, ולא סגי בניגוב, ואפילו לא דרך, וכל שכן הכא דאוקמינן ברייתא דדרך בה) ! ?
אמר רבא: סיפא דמתניתין - אתאן לרבנן (והכי קאמרי רבנן: של אבן, כי לא דרך בה - ינגב; ושל עץ - יקלוף; ושל חרס - אסורה; ולרבי: של אבן ושל עץ - ינגב, ושל חרס - יקלוף, כדקתני בברייתא; דכשאינה מזופפת - סגי בניגוב; אלמא מזופפת - ינגב ושריא) .

דרש רבא: נעוה ארתחו (הגת - הרתיחו ברותחין; 'נעוה' כמו 'יטופון נעוהי בחמר' [תרגום בראשית מט, יב: 'חכלילי עינים מין']) .

תוספות ד"ה דרש רבא נעוה ארתחו - פירוש: הגעילו הגתיות הגדולים; מכאן אומר ר"ת דעירוי - ככלי ראשון, מדאמר הכא דעל ידי עירוי מפליט היין הבלוע בגת, דעל כרחק ע"י עירוי קאמר הכא, שהרי הגת גדולה וכבידה שאין יכולין לתתה לתוך יורה מרותחת כדי להגעילה, אלא ע"כ על ידי עירוי קאמר, והשתא: כיון דהוה ככלי ראשון, אם כן הני כלים שנאסרו ע"י כלי ראשון - סגי להו בהגעלה ע"י עירוי;
אבל רשב"ם חולק על ר"ת, ואומר דעירוי ככלי שני הוא לגמרי; והא דמשמע הכא דגת סגי לה בעירוי - שאני יין נסך דתשמישו ע"י צונן.
ועיקר דברי רשב"ם ור"ת במסכת שבת פרק כירה (דף מב. ושם) 'האילפס והקדרה שהעבירן מרותחין'... ושם האריכו;
ומסקנא דמילתא פ"י רבינו ברוך דמילתא דעירוי תליא בפלוגתא דרב ושמואל דפרק 'כיצד צולין' בפסחים (דף עו.), דפליגי אי תתאה גבר אי עילאה גבר, וקיימא לן כמאן דאמר תתאה גבר, מיהו עס עילאה מבשל ומבליע כדי קליפה דאדמיקר ליה בלע, כדאמרינן פרק 'כיצד צולין' הלכך עירוי אינו לא ככלי ראשון ולא ככלי שני לגמרי, אלא מבשל ומבליע הוא כדי קליפה ולא יותר, וא"כ כלים שנאסרו ע"י כלי ראשון שהם בלועים מעבר לעבר - לא סגי בעירוי, שהרי העירוי אינו מפליט אלא כדי קליפה ולא יותר!
והני קערות שהם בולעות על ידי עירוי - היה נראה כמו כן דסגי להו בעירוי להגעילן, וכן פירשתי בסדר ביעור חמץ בקרבן שבת הגדול שיסד רבינו יוסף טוב עלם (פחז) קדירות אין צריך לפלגא כו' וקערות מותרות כי שקיל מדורא עלייהו לאנחא; ומיהו אין הלכה כך, אלא צריך להגעילן בכלי ראשון, משום דפעמים שתוחבין הקערות בתוך הכלי ראשון ותוך יורה מורתחת; והשתא דפירשתי עירוי אינו לא מבליע ולא מפליט רק כדי קליפה - אם כן הני חביות של עובדי כוכבים סגי להו בעירוי, דומיא דגת, דקאמר הכא 'נעוה ארתחו'; ואם היה מנסרן הנגר וקולפן במלקט ובריהיטני ומסיר הקליפה של צד היין - סגי בהכי בלא עירוי, דהא כי נעביד להו עירוי - אינו מפליט עירוי כי אם כדי קליפה כו'.

רבא, כי הוה משדר גולפי (כדים רקים) להרפניא, סחיף להו אפומייהו (כופה אותן שוליהן למעלה ופיהן למטה, משום 'חותם בתוך חותם'), וחתים להו אבירצייהו (חותם את פי השק כלפי שוליהן); קסבר: כל דבר (כל כלי) שמכניסו לקיום - אפילו לפי שעה (אפילו אין מוסרו לעובד כוכבים אלא לפי שעה) - גזרו ביה רבנן (כיון עצמו, כי היכי דלא ליתי לשהוייה ביד עובד כוכבים) .

במה מנגבין?
רבאמר: במים; רבה בר בר חנה אמר: באפר;
'רבאמר: במים': במים ולא באפר (בתמיה: מי מיקרי ניגוב)?
'רבה בר בר חנה אמר: באפר' - באפר ולא במים?
אלא

(עבודה זרה עה, א)
רבאמר במים - והוא הדין לאפר (מים תחלה, והוא הדין שצריך אפר אחריה); רבה בר בר חנה אמר: לאפר - והוא הדין למים (באפר תחלה, והוא הדין שצריך מים אחריהם), ולא פליגי: הא ברטיבתא (שיש בה לחלוחית יין: נותן אפר תחלה, לשפשף, עד שתהא נגובה, ואחר כך מים), הא ביבשתא (מים תחלה, ואחר כך אפר, ומשפשף) .

איתמר בי רב: משמיה דרב אמרי תרתי תלת (ברטיבתא תרתי: אפר ומים; ביבשתא תלת: מים ואפר ומים), ושמואל אמר: תלת ארבעה (תלת ברטיבתא: אפר ומים ואפר; ואף על פי שחוזר ונותן מים להעביר האפר, הנהו מים לא קא חשיב, דלאו לשום נגיבה אלא לנקותו מן האפר;

וארבעה ביבשתא: מים אפר ומים ואפר; ומים בתראי לא חשיבא. רב לא בעי אפר אלא חדא זימנא, ושמואל בעי אפר תרי זימני, בין ברטיבתא בין ביבשתא; ;

בסורא מתנו הכי; בפומבדיתא מתנו: בי רב אמרי משמיה דרב: תלת ארבעה (כדפרישית), ושמואל אמר: ארבעה (ברטיבתא, ו) חמשה (ביבשתא), ולא פליגי (רב ושמואל להאי לישנא דפומבדיתא): מר (שמואל) קא חשיב מיא בתראי, ומר (לרב) לא קחשיב מיא בתראי (ואית דמפרשי 'ולא פליגי' (ה"נ) דסורא ודפומבדיתא, אלא דסורא לא חשבי מיא בתראי, ודפומבדיתא חשבי להו, אבל רב ושמואל פליגי, והכי פירושו דמלתא: 'תרתית תלת: תרתית ביבשתא: מים ואפר, תלת ברטיבתא: אפר ומים ואפר; ושמואל אמר תלת ברטיבתא, כדקאמרת, אבל ביבשתא - ארבעה: מים ואפר מים ואפר, דבכולהו בעינן אפר תרי זימני; ובפומבדיתא מתנו לרב תלת וארבעה: ביבשתא תלת: מים ואפר מים, והיינו נמי כדסורא, אלא דהני קא חשבי מיא בתראי, וברטיבתא - ארבעה: אפר ומים אפר ומים, ולשמואל ברטיבתא ארבעה, כדקאמרת, אבל ביבשתא - חמשה: מים ואפר, ומים ואפר, ומים, דביבשתא נמי בעי תרי זימני אפר, ולא פליגי הנך דסורא ודפומבדיתא כו', אבל רב ושמואל פליגי ביבשתא, בין בדסורא בין בדפומבדיתא: דרב לא בעי בה אפר אלא חד זימנא, ושמואל בעי תרי זימני; לשון אבא מורי מנוחתו כבוד, והוא נראה בעיני; והראשון לשון מורי, וקשיא לי בגווה: מכדי ללישנא דסורא רב ושמואל מיפלג פליגי, מאי שנא דבדרב חשיב מיא בתראי ובדשמואל לא חשיב מיא בתראי? 'לשמואל ארבעה וחמשה' איבעי ליה למיתני! בשלמא לפומבדיתא, אע"ג דבדרב לא חשבי ובדשמואל חשבי - ניחא, משום דפולגתיהו דרב ושמואל ליתא אלא במחשב מים בתראי, אלא ללישנא דסורא, דסוף סוף פליגי קשיא לי).

בעו מיניה מרבי אבהו: הני גורגי (עקלים; ובלע"ז ריבוס"י; וכורכין אותן סביבות התפוח שלא יתפורו הענבים מכובד הקורה; ורב האי פירש עקלים השנויות כאן - כגון 'ועקל בית הבד': עשוין כמין קופה מסורגת במצודה; ואחרי סחיטת הזיתים - נותן הגפת באותו עקל, ומניח עליו ומכבידו להוציא המשקה הנשאר) דארמאי מאי (כיצד מנגבן)? אמר ליה רבי אבהו: תניתוה [ותוספתא סהרות פ"א מ"י]: 'הרי שהיו גתיו ובית בדיו טמאין, ובקש לעשותן בטהרה: הדפין (הן העשוין כמין דלת, ונותנן על התפוח) והעדשין (היינו גת עצמה, שקורין מיי"ט) והלולבין (טאטיתא; אשקיפ"א; שמכבד בה הענבים המתפורין לאוספן) - מדיחן (במים; ועל משנה זו יש לסמוך שאין צריך אפר לגת, מדפשיט מינה רבי אבהו, ולא אמרינן 'זו אינה משנה' דקתני בה דסגי לגת בהדחה, ומתניתין דקתני דבעי ניגוב - שמע מינה קמו בה רבנן בתראי ופשטי הלכתא כוותיה); והעקלין של נצריין (שבטים) ושל בצבוץ (קנבוס; בלעי טפי, ובעו ניגוב באפר ומים) - מנגבן; ושל שיפה (פיו"ד) ושל גמי (יונ"ק; בלעי טובא) - מישנן י"ב חדש; רבי שמעון בן גמליאל אומר: מניחן מגת לגת ומכד לבד - היינו תנא קמא!?

איכא בינייהו חורפי ואפלי (מגת לגת; פעמים שהן יותר מי"ב חדש - דאפלי, ופעמים שהן פחות, כגון בחרפי);

רבי יוסי אומר: הרוצה לטהרן מיד - מגעילן ברותחין, או חולטן במי זיתים (הכי גרסינן בתוספתא: 'חולטן ברותחין או מולגן במי זיתים'; דרך לבשל זיתים להיות רכין להוציא שומן; חולטן = אשקל"ר בלע"ז, כמו 'לחלוט ולאשישה' (פסחים דף לו:); רבי שמעון בן גמליאל משום רבי יוסי אומר: מניחן תחת צינור שמימיו מקלחין או במעין שמימיו רודפין (ריבד"ש: שוטפין); וכמה (מניחן שם)? - עונה (ולקמן מפרש כמה עונה); כדרך שאמרו ביין נסך - כך אמרו בטהרות. כלפי לייא! בטהרות קיימינן! אלא 'כדרך שאמרו בטהרות כך אמרו ביין נסך'.

כמה 'עונה'?

אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן: או יום או לילה. רבי חנא שאינה, ואמרי לה רבי חנא בר שאינה אמר רבה בר רב חנה אמר רבי יוחנן: חצי יום וחצי לילה. אמר רבי שמואל בר יצחק: ולא פליגי: הא בתקופת ניסן ותשרי (שהיום והלילה שוין, או יום או לילה), הא בתקופת תמוז וטבת (שאין יום ולילה שוין - חצי יום וחצי לילה, ד"ב שעות שלמות בעינן).

אמר רבי יהודה: הני רווקי דארמאי (משמרת; כמין שקין שנותנין בהן שמרים להוציא את יינן): דמזיא (של שער אדם, ולא בלעי טובא) - מדיחן; דעמרא [צמר] - מנגבן; דכיתנא (בלעי טפי מעמרא) - מישנן; ואי איכא קטרי - שרי להו.

הני דקולי וחלאתא (כוורת של שבטים, שמסננין בהן יין) דארמאי: דחיטי בחבלי
דצורי (חבלים של צורי דקל) - מדיחן;

(עבודה זרה עה, ב)

דצבתא (מין גמ; לישק"א) - לנגבן; דכיתנא - מישנן, ואי אית בהו
קיטרי - שרי להו (מתירן ואחר כך מנגבן, שהיין נבלע בקשרים).

איתמר: עם הארץ שהושיט ידו לגת ונגע באשכולות (והן מוטלות ביין):
רבי ורבי חייא: חד אמר אשכול וכל סביבותיו טמאין, וכל הגת
כולה טהורה; וחד אמר: כל הגת כולה נמי טמאה.
ולמאן דאמר 'אשכול וכל סביבותיו טמאים וכל הגת כולה טהורה'
- מאי שנא מהא, דתנן [טהרות פ"ט מ"ח] 'שרץ שנמצא ברחים (שטוחנין בהם זיתים
קודם נתינת לבד, ואחר כך נותנן בבד וטוען בקורה) אינו מטמא אלא מקום מגעו, ואם
היה משקין מהלך - הכל טמא'?
התם לא מפסק ולא מידי (שהמשקה מחברן, ובזיתים אין אשכולות); הכא מפסקי
אשכולות.
אורו ליה רבנן לרבי ירמיה ואמרי לה לבריה דרבי ירמיה כדברי
האומר 'אשכול וכל סביבותיו טמאין וכל הגת כולה טהורה'.

משנה:

הלוקח כלי תשמיש מן העובדי כוכבים: את שדרכו להטביל (כלומר: כלי
הראוי ליטהר בטבילה) - יטביל (אין צריך תיקון אחר; כגון כלי שתשמישו על ידי צונן - יטביל ותו
לא צריך), להגעיל (במים ורתחין, כגון כלי שתשמישו בכך; דהיינו יורות וקדירות של מתכת) -
יגעיל (ובגמרא מפרש דבעי נמי טבילה), ללבן באור (כדמפרש ואזיל) - ילבן
באור;
השפוד והאסכלא (שתשמישן על ידי צלי; אסכלא = גידל"א) - מלבנן באור; הסכין
- שפה (לוטשה באבן של נפחים; מול"א בלע"ז; 'שפה' - לשון 'שופינא'; לימ"ר בלע"ז), והיא
טהורה.

גמרא:

תנא וכולן (אף הנגעלים והמלובנים) צריכין טבילה בארבעים סאה.
מנהני מילי?

אמר רבא: דאמר קרא (במדבר לא, כג) **כל דבר אשר יבא באש** (שנשתמשו בו בני מדין על ידי
האור) **תעבירו באש** (כעין בולעו לאיסור - יפליטנו כדאמרו 'כבולעו כך פולטו') **וטהר** [אך **במי נדה**
יתחטא וכל אשר לא יבא באש תעבירו במים] (קרא יתירא הוא האי 'וטהר'); הוסיף לך הכתוב
טהרה אחרת.
תני בר קפרא: מתוך שנאמר (בבבלי מדין כתיב) **'במי נדה** [יתחטא] - שומע אני
שצריך הזאה שלישי ושביעי!?! תלמוד לומר: **'אך'** - חלק; אם כן מה
תלמוד לומר **'במי נדה'**? - מים שנדה טובלת בהן, הוי אומר ארבעים
סאה.

איצטריך למיכתב 'וטהר' ואיצטריך למיכתב **'במי נדה'**: אי כתב
'וטהר' הוה אמינא: וטהר כל דהו (אפילו במקוה חסר); כתב רחמנא **'במי**
נדה'; ואי כתב רחמנא **'במי נדה'** הוה אמינא הערב שמש כנדה - כתב
רחמנא **'וטהר'** - לאלתר.
אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוא: אפילו כלים חדשים במשמע: דהא
ישנים וליבנן - כחדשים דמו, ואפילו הכי בעי טבילה.
מתקיף לה רב ששת: אי הכי (הואיל וגזירת הכתוב היא ולא משום פילוט איסור, דהא
חדשים ולא בלעי מידי מצרכת לה טבילה) - אפילו זוזא דסרבלא (מספרים שגוזזים בהן
בגדי צמר) נמי!?

אמר ליה: כלי סעודה אמוריין בפרשה (דהכתיב **'כל דבר אשר יבא באש'**, ואין דרך
להשתמש על ידי האור אלא כלים של צורכי סעודה, ובהנהו כתיב **'וטהר'**; טבילה, אבל זוזא דסרבלא - לא).

אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוא: לא שנו אלא בלקוחין (שנחלטו ביד
ישראל), וכמעשה שהיה (במדין: שהיו חלוטין להם לישראל הכלים), אבל שאולין -
לא.

רב יצחק בר יוסף זבן מנא דמרדא (אדמה וצפיעי בקר מעורבין, ועושין מהן כלי) מעובד כוכבים; סבר להטבילה. אמר ליה ההוא מרבנן, ורבי יעקב שמיה: לדידי מפרשא לי מיניה דרבי יוחנן: כלי מתכות אמורין בפרשה (לענין טבילה בכלי עובדי כוכבים, דכתיב (במדבר לא, כב) 'אך את הזהב וגו').

אמר רב אשי: הני כלי זכוכית (זכוכית שנשתבר - ראוי להתיכו ולעשותו כלי), הואיל וכי נשתברו יש להן תקנה (הואיל וכי מתבר - חזו לתקניהו על ידי התכה) - ככלי מתכות דמו (ובעו טבילה).

קוניא (פלומירי; תחלתו של חרס, וחופין אותן בחופיא של אבר, ותשמישו על ידי צונן, וניקח מן העובדי כוכבים) - פליגי בה רב אחא ורבינא: חד אמר: כתחלתו (ולא בעי טבילה דלאו מתכות הוא), וחד אמר: כסופו (בתר סופו אזלינן: שחיפהו מתכות, וכלי מתכות הוא, ובעי טבילה); והלכתא כסופו.

איבעיא להו: משכנתא מאי? אמר מר בר רב אשי: אבא משכן ליה עובד כוכבים כסא דכספא ואטבליה ואישתי ביה, ולא ידענא אי משום דקסבר משכנתא כזביני דמיא, אי משום דחזי לעובד כוכבים, דדעתיה לשקועיה (שלא לפדות עוד).

תנו רבנן: 'הלוקח כלי תשמיש מן העובדי כוכבים: דברים שלא נשתמש בהן - מטבילין והן טהורין; דברים שנשתמש בהן על ידי צונן, כגון כוסות וקתוניות וצלוחיות - מדיחין ומטבילין, והם טהורין; דברים שנשתמש בהן על ידי חמין, כגון היורות הקומקמוסון ומחמי חמין - מגעילין ומטבילין והן טהורין; דברים שנשתמש בהן על ידי האור, כגון השפודין והאסכלאות - מלבנן ומטבילין והן טהורין; וכולן שנשתמש בהן עד שלא יטביל ושלל יגעיל ושלל ילבן - 'תני חדא 'אסור' [לאכול את האוכל שהוכן בתוך כלי כזה] ותניא אידך 'מותר'?! תוספות ד"ה וכולן שנשתמשו בהן. למאן דתני מותר - נקט שפיר 'עד שלא יטביל', אבל מאן דתני אסור - אין לאסור אם נשתמש בו קודם טבילה, מיהו איכא למימר דגזור אטו קודם הגעלה וליבון. לא קשיא: הא כמאן דאמר 'נותן טעם לפגם אסור' הא כמאן דאמר 'נותן טעם לפגם מותר'. ולמאן דאמר נותן טעם לפגם מותר - גיעולי עובדי כוכבים דאסור רחמנא (במדין דכתיב 'תעבירו באש וטהרו' דבעי הגעלה) - היכי משכחת לה?

אמר רב חייא בריה דרב הונא: לא אסרה תורה אלא קדירה

(עבודה זרה עו, א)

בת יומא (שבישל בה עובד כוכבים היום), דלאו נותן טעם לפגם הוא (אבל בישל בה אתמול - כבר הפיג בה טעמו בלינת לילה, ושוב כשפולטו בתבשיל אחר - אינו אלא לפגם). מכאן ואילך לישתרי (אף לכתחלה)? גזירה קדירה שאינה בת יומא משום קדירה בת יומא. ואידך? קדירה בת יומא נמי מפגם פגמה.

רמי ליה רב עמרם לרב ששת: תנן 'השפודין והאסכלא מלבנן באור' והתנן גבי קדשים [זבחים פ"א מ"ח] 'השפוד והאסכלא' (שצלה בהן בשר קדש) - מגעילין בחמין (משום דכי אתי למחר - הוי 'נותר', וכי הדר מבשל בשר קדוש למחר - פליט שפוד בגייה טעמא, ו'נותר' - איסור כרת הוא); 'מגעילין לא חשיב כליבון, דליבון שורף את הכלי'?! אמר ליה: עמרם ברי (בני)! מה ענין קדשים אצל גיעולי עובדי כוכבים? הכא היתירא בלע (הלכך סגי ליה בהגעלה), התם איסורא בלע!

אמר רבא: סוף סוף כי קא פליט - איסורא קא פליט?! אלא אמר רבא: מאי 'הגעלה'? (האי 'הגעלה' דקתני התם) נמי שטיפה ומריקה (כלומר: לעולם לפלוט האיסור, וודאי ליבון בעי - כשאר בליעת איסור; אלא מצות מלך היא בקדשים 'ומרק ושטף במים' [ויקרא ו, כא] כי היכי דהויא גזירת הכתוב כ'אשר יזה מדמה על הבגד' [ויקרא ו, כ] דבעי כיבוס במקום קדוש, ושבירת כלי חרס - במקום קדוש הוא, והוא הדין למריקה ושטיפה).

אמר ליה אביי: מי דמי? מריקה ושטיפה - בצונן, הגעלה - בחמין (כלומר: מי קרי למריקה ושטיפה 'הגעלה'? הא כל הגעלה - רותחין משמע: שכופין להקיא הכלי מה שבלע, ומריקה ושטיפה - בצונן הוא, כדאמרינן בשחיתת קדשים בפרק 'דס חטאת' (זבחים צו:)) ! ?

אלא אמר אביי: (הגעלה ממש: לפלוט מאיסור; ודקא קשיא לך מתניתין, דמצרכא להו ליבון - לא תקשי: דודאי בין בקדשים בין בגיעולי עובדי כוכבים, תרוייהו בעינן לפלוט איסור, לבד מריקה ושטיפה דקדשים, דאינה אלא מצות המלך) (איוב לו, לג) 'יגיד עליו רעו' [מקנה אף על עולה] (ונלמד משנה מחבירתה: של קדשים ממשנתנו ומשנתנו משל קדשים): תנא הכא ליבון והוא הדין להגעלה, תנא התם הגעלה - והוא הדין לליבון (שניהם צריך).

אמר ליה רבא: אי הכי - לתנינהו לכולהו בחדא וליתני חדא באידך אחריתי, ולימא 'יגיד עליו רעו' (איבעי למתנינהו לתרוייהו: ליבון והגעלה בחדא, או במשנתנו או בקדשים, והדר ליתני חדא באידך ותגמר חבירתה מינה: מה התם הא בלא הא ליתא, הכי נמי הא בלא הא ליתא) ! ?

אלא אמר רבא: קדשים - היינו טעמייהו, כדרב נחמן אמר רבה בר אבוה, דאמר: כל יום ויום נעשה גיעול לחבירו (שמבשלין בהן, ואינו מספיק להיות 'נותר' עד שתחזור ופולטו בתבשיל אחר; ולקמן פריך 'אי הכי הגעלה נמי לא ליבעי').

תנינח שלמים, דכיון דלשני ימים מיתאכלי - מקמי דניהוי 'נותר' קא הוי 'גיעול' (שהרי כשבשיל בו למחר - פלט בליעה מיום אתמול); אלא חטאת - כיון דליום ולילה מיתאכלא, כי מבשל בה האידנא חטאת - הוי נותר; כי הדר מבשל בה למחר: או שלמים או חטאת קא פליט 'נותר' דחטאת דהאידנא בחטאת ושלמים דלמחר [כאשר מבשל למחרת, נפלט ה' נותר' של החטאת של היום או השלמים של אמתול בחטאת או השלמים שלמחר] !

אמרי: לא, צריכא דכי מבשל בה חטאת האידנא הדר מבשל בה האידנא (בו ביום) שלמים (חזה ושוק של כהנים), דחטאת דלמחר ושלמים דאתמול - בהדי הדדי קא שלים זמנייהו (ואין כאן פליטת נותר, והדר מבשל ביה שלמים בו ביום, כדאמרינן; בכל פעם מבשל שלמים לאחר חטאת בו ביום, כי היכי דלא ניהו נותר למחר), והדר מבשל שלמים דלמחר.

א"ה הגעלה נמי לא ליבעי ! ? קשיא.

רב פפא אמר: האי קריד האי לא קריד (לעולם בקדשים איסורא פליט, ודקא קשיא לך 'איבעי ליבון כי מתניתין?! - לא דמי: דגיעול עובדי כוכבים, אידי דלא מבשלי להו כל שעתא, ומתקשה הבליעה בתוכו, ונדבקת בו בכולו 'טרשטרי'ש בלע"ז, ואין נוח לפלוט בהגעלה עד שמלבנו באור; אבל בקדשים - דכל שעתא מבשלי בהו - לא קריד, ונוח לפלוט; הלכך (סגי) בהגעלה קא פלט).

רב אשי אמר: לעולם כדאמרן מעיקרא: הכא התירא בלע הכא איסורא בלע (דהיינו משום דבקדשים - היתירא בלע); ודקא קשיא לך 'דבעידנא דקא פליט - איסורא קא פליט' - בעידנא דקא פליט לא איתיה לאיסורא בעיניה (לא חמיר איסורו: שכשנעשה נותר - לא הוי איסור בעיניה: שבתוך דופני הכלי היה בלוע, ומעולם לא הוכר איסורו).

ועד כמה מלבנן ?
אמר רב מני: עד שתשיר קליפתן.
וכיצד מגעילן ?
אמר רב הונא: יורה קטנה בתוך יורה גדולה (שיהיו רותחין עוברין על כולה).
יורה גדולה מאי ?
תא שמע: דההוא דודא (קלחת) דהואי בי רב עקביה, אהדר ליה

(עבודה זרה עו, ב)
גדנפא דלישא אפומא (שפה של עיסה סביבות פיה כדי שתקבל מים הרבה, ויעברו הרותחין על שפתה), ומליוה מיא וארתחה.
אמר רבא: מאן חכים למעבד כי הא מילתא אי לאו רב עקביה, דגברא רבא הוא! קסבר: כבולעו כך פולטו (כענין שבלעו שפת הדוד את האיסור - יפליטהו): מה בולעו בנצוצות (לאו בולעו אלא על ידי ניצוצות: שניתן הרתיחות שם, ולא הוכנסה לתוך יורה אחרת בשעת בליעת האיסור) - אף פולטו בנצוצות (כך בשעת פליטה: אף על פי שלא הכניסה לתוך יורה אחרת, הואיל ונתמלאת יפה יפה, ומעלה ניצוצות על שפתה, ופולט; ומיהו גדנפא בעינן: משום דאי לאו הכי - דלמא לא הוה מסקא ניצוצות על השפה בהא זימנא, אבל איסור הנתבשל בה פעמים הרבה, אם לא העלה ניצוצות כל שעה - העלה פעם אחת).

הסכין - שפה והיא טהורה:

אמר רב עוקבא בר חמא: ונועצה עשרה פעמים בקרקע (אף על פי ששפה; ויש אומרים [שפה =] משפשה בבגד צמר שאינה חלק, ומעביר שמנוניתה).
אמר רב הונא בריה דרב יהושע: ובקרקע שאינה עבודה.
אמר רב כהנא: ובסכין יפה, שאין בה גומות (בעובי רחבה שלא תהא שמנונית בגומא).
תניא נמי הכי: סכין יפה שאין בה גומות - נועצה עשרה פעמים בקרקע.

אמר רב הונא בריה דרב יהושע: לאכול בה צונן (אבל דבר רותח - אסור לחתוך בה עד שיגעילנה ברותחין וכלי ראשון, כדאמרינן ב'כל שעה' (פסחים ל:)) לענין חמץ בפסח;
כי הא: דמר יהודה ובאטי בר טובי הוו יתבי קמיה דשבור מלכא (עובד כוכבים היה); אייתו לקמיהו אתרוגא, פסק אכל פסק והב ליה לבאטי בר טובי; הדר דצה (נעצה) עשרה זימני בארעא, פסק, הב ליה למר יהודה.
אמר ליה באטי בר טובי: וההוא גברא - לאו בר ישראל הוא?
אמר ליה: מר (רב יהודה) קים לי בגויה (מכיר אני בו שהוא פרוש ולא יאכל דבר איסור) ומר (אבל בן) - לא קים לי בגויה (איני מוחזק שתהא פרוש כל כך).
איכא דאמרי: אמר ליה: אידכר מאי עבדת באורתא (דרך פרסיים למסור נשים לאכסנאים, וכנשיגרון להם בלילה שעבר - קיבל באטי, ורב יהודה לא קיבל).

הדרן עלך השוכר את הפועל וסליקא לה מסכת עבודה זרה

כל המצוא שגיאאה נא להודיע לישעיהו הכהן הולנדר, ביאליק 27
פתח תקוה 49351, טלפון 03 93450996
או לכתובת הנמצאת באתר www.geocities.com/yeshol

מקרא:

דברי הגמרא באותיות כאלה: ROD 12; רש"י בתוך הגמרא בסוגריים () ובתוך הסוגריים - אותיות MIRIAM 10; מראי מקומות גם MIRIAM 10
מובאות וציטטות בגופן NARKISIM; השלמת פסוקי המקרא בסוגריים () ובאותיות NARKISIM 10;
הערות: בסוגריים [] באותיות CourierNew 10; ההערות עם קידומת # אינם פשט הגמרא אלא הערת העורך לבידיקת הלומד.
תחילת עמוד - בתחילת שורה, אפילו באמצע משפט - כך:
(תענית ב, ב)

הגירסא: לפי דפוס וילנא עם אחדים מההגהות שעל הדף - לפי הנראה לי כנחוצן לצורך הפשט הפשוט.

מקרא: בתחתית הדף

הערות בשולי הדף - בתצוגת דף אינטרנט אפשר - באקפלורר - להניח עליהם את הסמן ואז מופיעה ההערה בחלון. אפשר גם לראות אם עוברים לתצוגה של דף הדפסה.

In Explorer and WORD, Footnotes become visible when the cursor rests on the number of the footnote.
הערות וטבלאות באנגלית - ע"י כולל עיון הדף, ראש הכולל הרב מרדכי קורנפלד -

Producers of the Dafyomi Advancement Forum, <mailto:daf@dafyomi.co.il>,
<http://www.dafyomi.co.il/>

This material is ©2006- 2010 by Julius Hollander 27 Bialik St., Petah Tikva, Israel 49351
Permission to distribute this material, with this notice, is granted - with request to notify of use at the address at www.geocities.com/yeshol